

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการพัฒนามาตรฐานการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับโรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องประกอบการวิจัย โดยมีเนื้อหาสาระครอบคลุมหัวข้อสำคัญตามประเด็นการวิจัย แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนามาตรฐานการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

1. มาตรฐานและการพัฒนามาตรฐาน
2. การจัดการเรียนการสอน
3. การเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ
4. ศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง

ตอนที่ 2 โรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. หลักการและเหตุผล
2. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการมัธยมศึกษา
3. ขอบเขตการติดตามประเมินผลโครงการ
4. วัตถุประสงค์การใช้ศูนย์ SEAR
5. ยุทธศาสตร์การเรียนรู้โดยการใช้ศูนย์ SEAR
6. รายการสื่อการเรียนรู้ภายในศูนย์ SEAR
7. การจัดการเรียนการสอนของศูนย์ SEAR

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนามาตรฐานการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

1. มาตรฐานและการพัฒนามาตรฐาน

1.1 ความหมายของมาตรฐาน

เนื่องจากมาตรฐานเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญสำหรับการประกันคุณภาพของงานหรือหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพงานในด้านต่างๆ ตามมาตรฐานที่กำหนดขึ้น และให้เกิดการดำเนินงานได้ตามเป้าหมายหรือทิศทางที่กำหนดขึ้น

เมื่อกล่าวถึงมาตรฐาน จะพบคำสามคำที่เกี่ยวข้องกันอยู่เสมอ ได้แก่ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และระดับคุณภาพ โดยคำทั้งสามคำนี้มีความหมายแตกต่างกัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2544 : 1) ดังนี้

มาตรฐาน คือ สภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นสภาพปัจจัยวิธีการดำเนินงาน หรือผลผลิตที่มีคุณภาพ สภาพที่พึงประสงค์นี้อาจกล่าวถึงสภาพที่เป็นอุดมคติ แต่จะต้องมีโอกาสเป็นจริงได้ โดยทั่วไปมาตรฐานอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ตามแหล่งที่มา คือ มาตรฐานสมบูรณ์ (Absolute Standard) ได้แก่ มาตรฐานที่เกิดจากทฤษฎีการวิจัยและหลักการต่างๆ และมาตรฐานสัมพัทธ์ (Relative Standard) ที่เกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่ยู่กำหนดมาตรฐานที่ต้องการกับหลักการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง มาตรฐานประเภทหลังนี้จะแตกต่างกันไปตามสภาพของชุมชนและสังคม

ตัวบ่งชี้ คือ ลักษณะที่บ่งบอกสภาพหรือคุณสมบัติในแต่ละมาตรฐาน สามารถสร้างได้ 2 วิธี คือ วิธีแรกเป็นการจัดกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสภาวะที่ต้องการจะแสดง โดยยึดหลักเหตุผลทางทฤษฎีแล้วสังเคราะห์ตัวแปรขึ้นเป็นตัวบ่งชี้ ส่วนอีกวิธีหนึ่งเป็นการสร้างตัวบ่งชี้ โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ที่นำมาวิเคราะห์ แล้วจัดกลุ่มตัวแปรโดยใช้วิธีการทางสถิติ

ระดับคุณภาพ คือ ประเด็นที่ใช้ในการพัฒนาและตัดสินคุณภาพของสภาพหรือการปฏิบัติในแต่ละตัวบ่งชี้ ซึ่งมีข้อพิจารณาและการให้ระดับคุณภาพหลายระดับ เรียงจากน้อยไปมาก หรือจากต่ำไปสูงก็ได้ ตามข้อตกลงที่กำหนดไว้

มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา และคำที่ปรากฏคู่กับมาตรฐานเสมอ คือ ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้คือลักษณะที่บ่งบอกสภาพหรือคุณสมบัติในแต่ละมาตรฐาน (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา 2545 : 19)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (อ้างในสำนักงานปฏิรูปการศึกษา 2545 : 216) ได้บอกไว้ว่า มาตรฐาน คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่งเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ประเมินผล และการประกันคุณภาพ

นงราม เศรษฐพานิช (2545 : 235) นิยาม “มาตรฐาน” หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ โดยมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นตัวบ่งชี้และส่วนที่เป็นเกณฑ์การตัดสินใจ

จากการประมวลความหมายต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า “มาตรฐาน” หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งในการวิจัยนี้ หมายถึง สภาพปัจจัย วิธีการดำเนินงาน หรือผลผลิตที่มีคุณภาพ เพื่อใช้เป็นหลักในการดูแลตรวจสอบ และส่งเสริมให้มีการตรวจสอบ ประเมิน และประกันคุณภาพ โดยประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นตัวบ่งชี้ และส่วนที่เป็นเกณฑ์การตัดสินใจ

ดังนั้น จึงจะต้องพิจารณาแยกแนวคิดของมาตรฐานเป็น 2 ส่วน คือ

1.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับตัวบ่งชี้

ความหมายของตัวบ่งชี้

นิตยา ภัทสรศิริ (2536 : 8) ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ คือ สิ่งที่แสดงสภาวะหรือชี้สภาพการณ์ซึ่งมักจะเป็นปริมาณหรือตีค่าได้ โดยค่านี้จะนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือปัทสนานที่ทำได้ ในช่วงเวลาที่สนใจวัดหรือตรวจสอบเป็นเฉพาะช่วงไป

อรรวรรณ วงษ์ประคอง (2543 : 11) ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ คือ สิ่งที่บ่งบอกสถานภาพของสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการวัดหรือประเมิน โดยมีเกณฑ์เป็นสิ่งที่ใช้ตัดสินคุณภาพ

นุชสิริ ไค่นหล่อ (2545 : 23) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ คือ สารสนเทศเชิงปริมาณหรือสารสนเทศเชิงคุณภาพที่ใช้บ่งบอกถึงสิ่งที่ต้องการตรวจสอบ หรือสถานการณ์ที่สะท้อนลักษณะการดำเนินงาน ทำให้สามารถวินิจฉัยชี้ภาวะและช่วยชี้บทบาทหน้าที่ตลอดจนปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน ในช่วงเวลาใด เวลาหนึ่ง

สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา (อ้างใน คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2545 : 63) ให้ความหมายว่า ดัชนีบ่งชี้ (index) คือ ตัววัดชนิดหนึ่งซึ่งหมายถึงสารสนเทศที่บอกจำนวนปัจจัยนำเข้า และผลผลิต รวมทั้งผลการดำเนินงานในมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน กระบวนการ ผลิตภัณฑ์ บริการ และองค์กรโดยรวม (ผลลัพธ์)

บุญศรี พรหมมาพันธ์ (2547 : 91) ให้ความหมายของตัวชี้วัด คือ สิ่งที่บอกสภาพหรือสภาวะในลักษณะใดลักษณะหนึ่งในเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพของสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ณ ที่ใดที่หนึ่ง ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการนำข้อมูลหรือตัวแปรหรือข้อความจริงสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดคุณค่าหรือคุณค่าที่สามารถชี้ให้เห็นลักษณะของสภาพการณ์นั้น

จากการประมวลความหมายต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้ คือตัววัดชนิดหนึ่ง หมายถึง สารสนเทศที่บอกสภาพหรือสภาวะในลักษณะใดลักษณะหนึ่งในเชิง ปริมาณหรือเชิงคุณภาพของสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ณ ที่ใดที่ หนึ่ง ซึ่งจะสะท้อนองค์ประกอบในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคำนี้จะนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ ทำได้ เฉพาะในช่วงเวลาที่สนใจ

ประเภทของตัวบ่งชี้

สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา (อ้างใน คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย 2545 : 64) แบ่งประเภทตัวบ่งชี้ได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ตัวบ่งชี้เชิงคุณภาพ เป็นดัชนีที่วัดผลการดำเนินงานของระบบ กลไก การดำเนินการตามองค์ประกอบต่าง ๆ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาว่ามี หรือไม่มีคุณภาพ
2. ตัวบ่งชี้เชิงปริมาณ เป็นดัชนีที่วัดผลการดำเนินงานจากข้อมูลเชิง ปริมาณ ตัวเลขดัชนีที่มีแนวโน้มสูงขึ้นจะแสดงถึงการยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงาน

1.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับเกณฑ์

ความหมายของเกณฑ์

อรรวรรณ วงษ์ประคอง (2543 : 15) กล่าวว่า เกณฑ์ หมายถึง สิ่ง ที่ กำหนดขึ้นเพื่อให้ตัดสินใจคุณภาพของสิ่งที่ต้องการประเมิน และต้องเป็นที่ยอมรับของบุคคลที่ เกี่ยวข้องในช่วงเวลานั้น

ผดุงชัย ภูพัฒน์ (2544 : 185) ให้ความหมายของเกณฑ์ คือ สิ่งที่ใช้ ตัดสินคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้หรือส่วนประกอบ การ ซึ่งอาจแสดงออกในรูปของระดับพฤติกรรมที่ ยอมรับได้

ปรีดา โคตรภู (2545 : 8) กล่าวว่า มาตรฐานหรือเกณฑ์ คือ ลักษณะที่ ถือเอาเป็นหลักสำหรับเทียบกำหนด เพื่อวัดระดับคุณภาพ ทักษะ ความสามารถหรือผลสำเร็จ และ เพื่อประเมินคุณภาพของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2545 : 70) กล่าวว่า เกณฑ์ เป็นรูปแบบหนึ่งของข้อมูลที่ใช้ในการเปรียบเทียบ องค์การอาจใช้เกณฑ์เพื่อศึกษาผลการ ดำเนินงานของตนเองและคู่แข่ง รวมทั้งเปรียบเทียบกับสิ่งที่คล้ายคลึงกัน และสำหรับ เกณฑ์การ ประเมิน หมายถึง ข้อกำหนดในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งใช้เพื่อการเปรียบเทียบและตรวจสอบ

ศิริชัย กาญจนวาสิ (อ้างในบุญศรี พรหมมาพันธุ์ 2547 : 97) ได้ให้ ความหมายของเกณฑ์ไว้ว่า เกณฑ์ หมายถึง ระดับที่ถือว่าเป็นความสำเร็จของการดำเนินงานหรือ ผลที่ได้รับ

จากการประมวลความหมายต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เกณฑ์ หมายถึง สิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ตัดสินใจหรือเปรียบเทียบคุณภาพของผลลัพธ์ต่าง ๆ หรือผลความสำเร็จของการดำเนินงาน และเพื่อประเมินคุณภาพของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือตรวจสอบเพื่อเป็นที่ยอมรับของบุคคลที่เกี่ยวข้องในช่วงเวลานั้น

ประเภทของเกณฑ์

รัชต์วรรณ กาญจนปัญญาคม และก้องกิติ พุสวัตต์ (อ้างใน คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2545 : 70) ได้จัดประเภทของเกณฑ์ไว้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

แบบที่ 1 กำหนดค่า Benchmark

ระบบนี้เป็นการกำหนดค่าที่ยอมรับได้ไว้ที่ระดับหนึ่งซึ่งอาจเป็นค่าสูงสุดหรือต่ำสุดก็ได้ ทั้งนี้เพื่อใช้เปรียบเทียบผลการดำเนินการว่าได้ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือมีการพัฒนาอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับค่าสูงสุดที่กำหนดไว้ เช่น

- จำนวนนักเรียนที่ได้เกรดตั้งแต่ 3 ขึ้นไป
- สัดส่วนของสื่อการเรียนการสอนต่อจำนวนนักเรียน

ระบบนี้เหมาะสำหรับการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของดัชนีให้มีเกณฑ์ขั้นต่ำไว้ที่ระดับหนึ่งหรือเพื่อใช้ติดตามผลการปรับปรุงเมื่อเปรียบเทียบกับค่าที่ได้ตั้งไว้

แบบที่ 2 Point system

ระบบนี้เป็นการกำหนดระดับคะแนนไว้เป็นแต้มหรือเป็นช่วงเพื่อกำกับการประเมิน เช่น

ระดับคะแนน 1 - 3	คะแนน A,B,C
1 = ควรปรับปรุง	A = Excellent หรือ ดีเยี่ยม
2 = พอใช้	B = Average หรือ พอใช้
3 = ดี	C = Poor หรือ ต้องปรับปรุง

การกำหนดระดับคะแนนอาจอาศัยการประเมินผลจากข้อมูลในอดีตหรือใช้การตกลงภายในกลุ่มผู้ทำการประเมินก็ได้ ทั้งนี้ดัชนีตรวจสอบทั้งหลายที่สถาบันต่าง ๆ ได้ดำเนินการอยู่ และสามารถแปลงมาเป็นดัชนีประเมินโดยอาศัยเกณฑ์การประเมินของระบบ Point system นี้ได้ ขณะเดียวกันระบบนี้เมื่อใช้กับตัวบ่งชี้เชิงปริมาณที่ต้องการประเมินผลหรือการลงความคิดเห็นกำกับ อาจกำหนดเกณฑ์กำกับระดับผลการดำเนินการที่แตกต่างกันได้ เช่น

ร้อยละของวิชาที่มีการรายงานผลตรงตามกำหนดเวลา อาจกำหนดเกณฑ์ได้ดังนี้		
ต่ำกว่าร้อยละ 80	ควรปรับปรุง	1 คะแนน
มากกว่าร้อยละ 80	พอใช้	2 คะแนน
มากกว่าร้อยละ 90	ดี	3 คะแนน
เต็มร้อยละ 100	ดีมาก	4 คะแนน

แบบที่ 3 Weight adjustment

ระบบนี้จะมีการกำหนดค่าน้ำหนักกำกับตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อเน้นความสำคัญในตัวบ่งชี้แต่ละตัวแตกต่างกัน เช่น ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบหลักต่าง ๆ จะประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยอีก ซึ่งอาจให้ความสำคัญในแต่ระองค์ประกอบย่อยที่ต่างกัน

1.2 การพัฒนามาตรฐาน

จากการศึกษาความหมายของ มาตรฐาน ดังนั้นในการพัฒนามาตรฐานจึงจะพิจารณาแยกเป็น 2 ส่วน คือ การพัฒนาตัวบ่งชี้ และการกำหนดเกณฑ์

1.2.1 การพัฒนาตัวบ่งชี้

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 : 19) ได้กล่าวถึง การพัฒนา มาตรฐานว่าสามารถทำได้ 2 วิธี ดังนี้

วิธีที่ 1 เป็นการจับกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสภาวะที่ต้องการจะแสดง โดยยึดหลักเหตุผลทางทฤษฎีแล้วสังเคราะห์ตัวแปรขึ้นเป็นตัวบ่งชี้

วิธีที่ 2 เป็นการสร้างตัวบ่งชี้โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ที่นำมาวิเคราะห์ แล้วจับกลุ่มตัวแปร โดยใช้วิธีการทางสถิติ โดยทั่วไปจะกำหนดระดับคุณภาพของตัวบ่งชี้โดยอธิบายความหมายของแต่ละระดับคุณภาพไว้ด้วย เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการประเมินและตัดสินใจ

ซึ่งการที่จะทราบว่ามาตรฐานที่กำหนดขึ้นมานั้นเป็นมาตรฐานที่ดีหรือไม่ มีเกณฑ์การพิจารณาง่าย ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2544 : 6) ดังนี้

1. เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ (Essential)
2. ต้องมีความเที่ยงตรง (Validity)
3. ต้องมีความชัดเจน (Precise) ต้องมีคำอธิบายให้ชัดเจนโดยเฉพาะ

การอธิบายคำที่อาจเข้าใจไม่ตรงกัน

4. สามารถวัดได้ (Measurable) ตรวจสอบได้ว่า มี ไม่มี ทำ ไม่ทำ
5. สามารถจัดการได้ ควบคุมได้ แก้ไขได้ (Manageable)
6. มีความยืดหยุ่น (Flexible)

และโดยการอาศัยแนวคิดเชิงระบบ สามารถกำหนดตัวบ่งชี้เป็น 3 กลุ่ม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อ้างใน นิตยา ภัสสรศิริ 2536 : 8) คือ

1. ตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยหรือตัวป้อน
2. ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการเรียนการสอน
3. ตัวบ่งชี้ด้านผลผลิตหรือผลงาน

ผดุงชัย ภูพัฒน์ (2544 : 177) กล่าวว่า วิธีการพัฒนาตัวบ่งชี้ เป็นกระบวนการในการลดปริมาณและความซับซ้อนของข้อมูล เพื่อให้ได้สารสนเทศเชิงปริมาณ สำหรับบ่งชี้คุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการศึกษา หรือผลการดำเนินงานของระบบใดระบบหนึ่ง นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นตัวแปรคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการศึกษา ในการนำไปใช้วิเคราะห์ เพื่อศึกษาวิจัยในแง่มุมต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ถูกต้อง และน่าเชื่อถือมากกว่าการใช้ตัวแปรเดียว หรือตัวแปรย่อยแต่ละตัว ทั้งนี้ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นจะมีคุณภาพได้จะต้องมีขั้นตอนการสร้างและขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพที่น่าเชื่อถือ ซึ่งวิธีการพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษานั้น แบ่งได้ 3 วิธี คือ

1. การพัฒนาตัวบ่งชี้เพื่อประโยชน์การใช้ (The pragmatic definition of an indicator) การพัฒนาตัวบ่งชี้ประเภทนี้มี 2 แบบ คือ

- 1.1 การเลือกตัวแปรจำนวนหนึ่งที่ทำได้หรือที่มีอยู่มาใช้ วิธีการแบบนี้จัดทำตัวบ่งชี้ในลักษณะที่เป็นตัวแทน

- 1.2 การนำเอาตัวแปรหนึ่งมาผสมหรือรวมกัน ซึ่งวิธีการรวมกันนี้มาจากข้อสมมติฐานบางประการว่าตัวแปรเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กัน การรวมตัวแปรประเภทนี้กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยใดวิจัยหนึ่งโดยเฉพาะ

วิธีการพัฒนาตัวบ่งชี้ประเภทนี้มีจุดอ่อน คือ การเลือกตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งหรือการผสมรวมตัวแปรจากข้อสมมติฐานนั้น มักจะขึ้นอยู่กับข้อพิจารณาของแต่ละบุคคลที่ใช้เจตคติของตัวบุคคล

2. การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยอาศัยนิยามเชิงทฤษฎี (The theoretical definition of an indicator) พัฒนาโดยเลือกกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสภาวะหรือคุณลักษณะที่สนใจ

แล้วจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรโดยกำหนดน้ำหนักของตัวแปรตามเหตุผลหรือพื้นฐานทางทฤษฎี เพื่อสังเคราะห์ตัวแปรขึ้นเป็นตัวบ่งชี้

3. การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยอาศัยนิยามเชิงประจักษ์ (The empirical definition of an indicator) พัฒนาโดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการจัดกลุ่มความสัมพันธ์ของตัวแปร การกำหนดน้ำหนักของตัวแปรโดยใช้วิธีการทางสถิติเป็นหลัก เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) การวิเคราะห์จำแนก (Discriminant analysis) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอลล (Canonical correlation analysis) เป็นต้น

จากกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่ได้กล่าวข้างต้น การพัฒนาตัวบ่งชี้ นั้นเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะต่างๆ โดยพิจารณาจากหลักเหตุผล หรือทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับสภาวะการณ์

1.2.2 การกำหนดเกณฑ์

การกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่มีผู้ประเมินจะแตกต่างกันตามแต่ผู้ประเมินหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การกำหนดเกณฑ์เป็นที่ยอมรับ ในปัจจุบันนักประเมินต้องประสบปัญหาในเรื่องการหามาตรฐานมาก ส่วนใหญ่หาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาแล้วนำมาปรับปรุง สิ่งที่สำคัญในเรื่องนี้ก็คือ นักประเมินจะต้องตอบคำถามให้ได้ว่าผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ประเมินได้มีเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ไว้อย่างไรบ้าง ในการดำเนินการ ผู้ประเมินจะต้องรวบรวมแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญให้ได้อย่างแม่นยำ และครอบคลุมเท่าที่จะเป็นไปได้ (บุญศรี พรหมมาพันธ์ 2547 : 98) โดยมีโมเดลในการกำหนดเกณฑ์การประเมิน 3 แบบ ดังนี้

1. โมเดลความงอกงาม เป็นการพิจารณาจากความงอกงามหรือพัฒนาการที่เพิ่มขึ้น เช่น การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบหลังเรียนกับคะแนนทดสอบก่อนเรียนในกรณีของการตัดสิน อาจทำได้ 2 ลักษณะ คือ

1) คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ เป็นการกำหนดเกณฑ์ที่ยอมรับสูง แต่อาจมีปัญหาคือ ความแตกต่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่ไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจนในเชิงพฤติกรรม จุดอ่อนอีกประการหนึ่ง คือ เป็นการพิจารณาค่าเฉลี่ย มิได้เน้นเป็นรายบุคคล น่าจะกำหนดเป็นรายบุคคลด้วย

2) กำหนดช่วงคะแนนที่เพิ่มขึ้น เช่น นักเรียนจะสอบผ่านต้องได้คะแนนเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า 10 คะแนน เป็นต้น การกำหนดเกณฑ์ตามวิธีนี้ยากลำบากที่จะให้ผู้เรียนยอมรับทางออกก็คือ กำหนดความรู้อันต่ำที่จำเป็นว่า ถ้าใครมีความรู้ขั้นต่ำเหล่านี้ ก็ถือว่าผ่านได้ โดยไม่พิจารณาพื้นฐานความรู้เดิมเป็นหลัก ข้อดีของวิธีนี้เป็นการพิจารณาผลการเรียนรู้

2. โมเดลสัมบูรณ์ เป็นการกำหนดโดยหลักเหตุผล โมเดลนี้มีอำนาจในการทำนายสูงมาก ผู้ใดที่มีพฤติกรรมผ่านเกณฑ์ จะเป็นผู้ที่มีความรู้หรือทักษะในเรื่องเหล่านี้เป็นเป็นอย่างดี โดยสรุป คะแนนที่เป็นเกณฑ์ ในกรณีนี้กับพฤติกรรมการปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

กรณีที่ไม่มีหน่วยธรรมชาติ เราก็จะใช้ความเห็นของผู้เกี่ยวข้องหรือผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้กำหนดขึ้น หรืออาจกำหนดโดยอาศัยกฎเกณฑ์ ในกรณีนี้กับพฤติกรรมการปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

3. โมเดลสัมพัทธ์ เป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมของกลุ่ม

1) การเปรียบเทียบกันเองภายในกลุ่ม หรือการเปรียบเทียบกับปกติด้วย ผู้ที่จะต้องได้คะแนนไม่ต่ำกว่า $\bar{X} + 2 S.E.$ เป็นต้น ซึ่งเป็นเกณฑ์ปกติ

2) การเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นที่คล้ายคลึงหรือเปรียบเทียบกับกลุ่ม

ควบคุม

3) การเปรียบเทียบกับค่าที่มีทำนายไว้

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลข้างต้น ตัวบ่งชี้และเกณฑ์มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน คือ ตัวบ่งชี้เป็นสิ่งที่บ่งบอกลักษณะของสภาวะการณ์ตามแนวทฤษฎีที่นำมาวิเคราะห์ โดยขณะที่เกณฑ์เป็นระดับคะแนนที่ใช้เปรียบเทียบ หรือตัดสินคุณค่า ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องยอมรับได้

1.2.3 การตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้และเกณฑ์

การตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 2 ประการ (ญาดา มุมบ้านเช่า 2546 : 52) ดังนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ภายใต้กรอบแนวคิดทางทฤษฎี ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะหากการพัฒนาตัวบ่งชี้ขาดกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่มีคุณภาพแล้วไม่ว่าจะใช้วิธีการทางสถิติที่ดีอย่างไรผลที่ได้จากการพัฒนาก็ย่อมด้อยคุณภาพไปด้วย

2. การตรวจสอบด้วยวิธีทางสถิติ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญน้อยกว่าขั้นตอนแรกที่กำลังกล่าวมา เพราะเป็นเพียงนำข้อมูลที่ได้มาสนับสนุนคุณภาพของตัวบ่งชี้เท่านั้น โดยมีเกณฑ์การตรวจสอบคือ ด้านความตรง (Validity) ทั้งในด้านความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ความตรงเชิงทำนาย (Predictive validity) ความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ด้านความเที่ยง (Reliability) ความคงเส้นคงวา (Consistency) ความเป็นไปได้ (Feasibility) ความเป็นประโยชน์ (Utility) ความเชื่อถือได้ (Credibility) ความเหมาะสม (Appropriateness) ต้องปฏิบัติได้ (Practicality) และเป็นมาตรฐานที่สามารถเปรียบเทียบกันได้ (Standardization)

จากการศึกษาในด้านการพัฒนามาตรฐานดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ เป็น 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การวางกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ชัดเจน ครอบคลุมองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

ขั้นที่ 2 การพิจารณาความเหมาะสม ด้วยการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบด้วยวิธีทางสถิติ ให้ครอบคลุมในแต่ละด้าน

1.3 มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 20-25) ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการจัดทำมาตรฐานโรงเรียน ซึ่งยึดองค์ประกอบของระบบการจัดการศึกษาด้านกระบวนการและผลผลิต ดังนั้นจึงได้โครงสร้างมาตรฐาน 3 กลุ่ม คือ มาตรฐานคุณภาพนักเรียน ประกอบด้วย 9 มาตรฐาน 20 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานการเรียนการสอน ประกอบด้วย 10 มาตรฐาน 10 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานการบริหาร ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

มาตรฐานและตัวบ่งชี้ด้านคุณภาพนักเรียน

มาตรฐานที่ 1 นักเรียนมีความรู้พื้นฐานตามระดับการศึกษา

ตัวบ่งชี้ ความรู้พื้นฐานตามหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษา

มาตรฐานที่ 2 นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาและความสามารถทางคณิตศาสตร์

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความสามารถทางคณิตศาสตร์

มาตรฐานที่ 3 นักเรียนมีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหา

ตัวบ่งชี้ ความสามารถในการคิดและแก้ปัญหา

มาตรฐานที่ 4 นักเรียนมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ และมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ความสามารถในการแสวงหาความรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 2 นิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน

มาตรฐานที่ 5 นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน / งานอาชีพ และสามารถใช้เทคโนโลยีในการดำรงชีวิต

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน / งานอาชีพ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการดำรงชีวิต

มาตรฐานที่ 6 นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การเคารพสิทธิส่วนบุคคล ส่วนรวมและกฎระเบียบของสังคม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความร่วมมือร่วมใจประสานประโยชน์เพื่อส่วนรวม

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาาร่วมกัน

มาตรฐานที่ 7 นักเรียนมีสุขภาพสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การมีน้ำหนัก ส่วนสูง และสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

มาตรฐานเด็กไทย

ตัวบ่งชี้ที่ 2 การมีสุขนิสัยในการรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การมีสุขภาพจิตดี

มาตรฐานที่ 8 นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมี

ความสุข

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข รู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือและ

ตอบแทนคุณ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความซื่อตรงต่อหน้าที่และความถูกต้อง

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การใช้สิ่งของและทรัพย์สินอย่างประหยัดและคุ้มค่า

ตัวบ่งชี้ที่ 4 การปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบด้วยความมุ่งมั่น รอบคอบและ

ถูกต้อง

มาตรฐานที่ 9 นักเรียนเห็นคุณค่าอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปวัฒนธรรมและภูมิใจ

ในความเป็นไทย

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การเห็นคุณค่า อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความภูมิใจในความเป็นไทย

มาตรฐานและตัวบ่งชี้ด้านการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 1 / ตัวบ่งชี้ วางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 2 / ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติจริง ประเมินและปรับปรุงตนเอง

มาตรฐานที่ 3 / ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 4 / ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนรู้และทำงานร่วมกันโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม

มาตรฐานที่ 5 / ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนรู้การสอนเชื่อมโยงกับสภาพชุมชน ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 6 / ตัวบ่งชี้ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่ดีและฝึกฝนตนเองจนเป็นนิสัย

มาตรฐานที่ 7 / ตัวบ่งชี้ จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยความสุข และประสบความสำเร็จ

มาตรฐานที่ 8 / ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนรู้การสอนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ และความถนัดได้ตามศักยภาพ โดยเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อย นักเรียนเป็นรายบุคคล

มาตรฐานที่ 9 / ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนรู้การสอนโดยใช้สื่ออย่างหลากหลายที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

มาตรฐานที่ 10 / ตัวบ่งชี้ ประเมินนักเรียนครบทุกด้านอย่างต่อเนื่องด้วยเครื่องมือที่เหมาะสม

มาตรฐานและตัวบ่งชี้ด้านการบริหาร

มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศได้ครบถ้วน ถูกต้อง ตรงกับความต้องการและทันต่อการใช้งาน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 แผนของโรงเรียนจากการมีส่วนร่วมของชุมชนสอดคล้องกับสภาพโรงเรียน เป้าหมาย ชัดเจนและมุ่งเน้นคุณภาพนักเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 จัดระบบงานชัดเจน คล่องตัวในการปฏิบัติงาน มอบหมายงาน ตรงตามความรู้ ความสามารถ ส่งเสริมบุคลากรให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศให้การดำเนินงานบรรลุตามแผน

มาตรฐานที่ 2 โรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้สามารถพัฒนาตนเองและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกและประโยชน์ตอบแทนในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม เป็นธรรม

มาตรฐานที่ 3 โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน

ตัวบ่งชี้ที่ 1 จัดกิจกรรมทางวิชาการ บริหารแนะแนว บริการสุขภาพอนามัย
โภชนาการและกิจกรรมช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึงและเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้ที่ 3 จัดแหล่งความรู้ สื่อและเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

ตัวบ่งชี้ที่ 4 จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการ
เรียนรู้

มาตรฐานที่ 4 โรงเรียนประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ดำเนินการเพื่อประสานความร่วมมือกับกรรมการโรงเรียน ชุมชน
และหน่วยงานอื่นในการพัฒนาโรงเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนได้รวดเร็ว
ทันเหตุการณ์และต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 5 โรงเรียนประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องโดยใช้วิธีการที่
หลากหลายและทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 นำผลการประเมินไปใช้ในนิเทศและการพัฒนางานอยู่เสมอ

นอกจากที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีแนวคิดใหม่ในการจัดโรงเรียนเพื่อเป็นศูนย์กลาง
การพัฒนาชุมชน เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่ชุมชน หรือท้องถิ่น โดยการสร้างคนใน
ชุมชนนั้นๆ ให้มีคุณภาพเพื่อเป็นพลังผลักดันให้มีการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนให้เจริญก้าวหน้า
ยิ่งขึ้น โดยหลักการความหมายของการพัฒนาชุมชน ได้กล่าวถึงนโยบายในการจัดการฝึกหัดครู
และมีการดำเนินงาน 5 ประการ คือ (กรมการฝึกหัดครู 2520 - 2524 : 11)

1. การผลิตครู
2. การฝึกอบรมครูประจำการ
3. การวิจัยค้นคว้า
4. การบริการทางวิชาการแก่ชุมชน
5. การบริหาร

อนึ่ง เนื่องจากแนวคิด และแนวปฏิบัติของการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จึงจำเป็นต้องมีนโยบายด้านการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานของโรงเรียนและส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนต่อไป

1.3 มาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2543 และวันที่ 25 มกราคม 2543 ประกอบด้วย มาตรฐานการศึกษา 27 มาตรฐานจำแนกเป็น 3 ด้าน คือ

1. มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 12 มาตรฐาน เน้นพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีความสามารถตามศักยภาพและมีความสุข ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 2 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 3 มีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 7 เห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย ศิลปะและวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย

มาตรฐานที่ 8 รู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ มีบุคลิกภาพที่ดี

มาตรฐานที่ 9 มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 มีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 11 ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมยา

มาตรฐานที่ 12 มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

2. มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ มี 6 มาตรฐาน เน้นในด้านการบวนการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร / โครงสร้างและการบริหารงาน
 อย่างเป็นระบบและครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนใน
 โครงการพัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 15 มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพ
 อนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน

มาตรฐานที่ 16 ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร / ครู ตามความจำเป็นและ
 เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

มาตรฐานที่ 17 มีการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการ
 ของผู้เรียนและท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 18 จัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย มี 9 มาตรฐาน เน้นการกำหนด
 คุณลักษณะหรือสภาพความพร้อมของผู้บริหาร ครู หลักสูตร อาคาร สถานที่และชุมชน

มาตรฐานที่ 19 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี

มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 21 ครูมีวิญญานความเป็นครู มีคุณธรรม จริยธรรม

มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมี
 ประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 23 ครูมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ คิดวิเคราะห์ และสร้าง
 องค์ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ / ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและ
 มีครูเพียงพอ

มาตรฐานที่ 25 มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการ
 สอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 26 สถานศึกษามีอาคาร สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกตาม
 เกณฑ์

มาตรฐานที่ 27 ชุมชน / ผู้ปกครองมีศักยภาพในการสนับสนุนการจัดและการ
 พัฒนาการศึกษา

1.4 มาตรฐานการจัดการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 27) ได้กำหนด
มาตรฐานการจัดการเรียนการสอน ไว้ 10 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 วางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร ความ
ต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 2 จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติจริง ประเมิน
และปรับปรุงตนเอง

มาตรฐานที่ 3 จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 4 จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนรู้และทำงานร่วมกัน โดย
เน้นกระบวนการกลุ่ม

มาตรฐานที่ 5 จัดการเรียนการสอนเชื่อมโยงกับสภาพชุมชน ธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 6 ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่ดี และฝึกฝนตนเอง
จนเป็นนิสัย

มาตรฐานที่ 7 จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้
นักเรียนเรียนรู้ด้วยความสุขและประสบความสำเร็จ

มาตรฐานที่ 8 จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถ
และความถนัดได้ตามศักยภาพ โดยเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยของนักเรียนเป็นรายบุคคล

มาตรฐานที่ 9 จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่ออย่างหลากหลายที่ส่งเสริมการ
เรียนรู้ของนักเรียน

มาตรฐานที่ 10 ประเมินนักเรียนครบทุกด้านอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่
เหมาะสม

เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานทั้ง 10 มาตรฐาน สถานศึกษาจึงต้องมีการ
กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามแนวทางดังกล่าว รวมทั้งรูปแบบการจัดการ
เรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพจะประกอบด้วย 1. การเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ 2. การ
เรียนรู้ที่มีความสุข 3. การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ 4. การเรียนรู้จากห้องสมุด และ 5. การ
เรียนรู้แบบโครงงาน และโดยเฉพาะการจัดรูปแบบการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษนั้น จะ
ประกอบด้วยขั้นตอนสำหรับการเรียนรู้ทางภาษาด้วยกัน 2 ส่วน คือ การเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะทาง
ภาษา (Skill getting) และการใช้ทักษะทางภาษา (Skill using) (สุทธิรัตน์ รุจิเกียรติกำจร 2538 :
7) ดังนั้นจึงต้องมีกิจกรรมเสริมทักษะ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการพัฒนาทั้ง 2 ส่วน

ซึ่งเป็นการเรียนรู้นอกเหนือจากการเรียนการสอนภายในห้องเรียน การเรียนรู้ด้วยตนเองจึงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ช่วยในการพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษ ด้วยเหตุนี้เองจึงควรมีการจัดเตรียม จัดหา และจัดการสภาพการณ์เรียนรู้ด้วยตนเองไว้เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาทางด้านทักษะทางภาษาอังกฤษให้แก่ผู้เรียน โดยเป็นที่รู้จักกันทั่วไปคือ ศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง

2. การจัดการเรียนการสอน

2.1 ความหมายของการจัดการเรียนการสอน

การสอน เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ประสบการณ์ใหม่ และพัฒนาตนเองได้ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม รวมทั้งสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในสังคม (ประยงค์ เนาวบุตร 2545 : 19) โดยการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้นั้น ผู้สอนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เพราะวิธีการสอนแบบหนึ่งอาจเหมาะสมกับผู้เรียนกลุ่มหนึ่งในวิชาใดวิชาหนึ่ง แต่เมื่อนำไปใช้กับกลุ่มอื่นหรือวิชาอื่น อาจไม่เหมาะสมได้หรือผลการเรียนอาจแตกต่างจากกลุ่มนั้น การเรียนการสอนแบ่งได้เป็น 2 ประเภทตามบทบาทของผู้เรียนและผู้สอน คือ

1. การสอนที่ยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Teacher Centered Method) การสอนประเภทนี้ ผู้สอนจะมีบทบาทมากในห้องเรียน จะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมในการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่ ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมภายใต้การชี้นำของผู้สอน

2. การสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Centered Method) เป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมในการเรียนเป็นส่วนใหญ่ อาจเป็นการเรียนรู้รายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ซึ่งผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานหรือผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง

สิริวรรณ ศรีพหล (2537 : 23) ให้ความหมายของการเรียนการสอน โดยการพิจารณาแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

การเรียน จะเน้นที่ตัวผู้เรียน ในที่นี้คือนักเรียน กล่าวคือ จะทำอย่างไรนักเรียนจึงจะเรียนได้ดีที่สุด นั่นคือ วิธีการเรียนที่ดีที่สุดคือวิธีใด

การสอน จะเน้นที่ตัวผู้สอน ในที่นี้คือครู กล่าวคือครูจะสอนอย่างไร จึงจะให้นักเรียนได้ดีที่สุด นั่นคือ การเน้นในเรื่องของวิธีสอน

จึงสรุปได้ว่า การเรียนการสอน คือ พฤติกรรมระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนในลักษณะที่เรียกว่าปฏิสัมพันธ์ ซึ่งการปฏิสัมพันธ์ที่จะเกิดขึ้นนี้จะขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดผลในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

สังัด อุทรานันท์ (2526 : 5) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบจะช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และได้นิยาม ระบบการเรียนการสอนไว้ว่า เป็นการจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กัน เพื่อสะดวกต่อการนำไปสู่จุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนที่ได้กำหนดไว้

สมคิด พรหมจ้อย (2545 : 20) ได้ให้ความหมาย "กิจกรรมการเรียนการสอน" หมายถึง การจัดประสบการณ์แก่ผู้เรียนเพื่อที่ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดีและเรียนได้อย่างมีความสุข โดยมีเอกสารประกอบประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ คู่มือครู ประมวลการสอน แผนการสอน หนังสือเรียน แบบฝึกปฏิบัติ สื่อการเรียนการสอนและเอกสารอื่น ๆ

จากการประมวลความหมายต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน โดยจะขึ้นอยู่กับกระบวนการที่เป็นการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ของการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กัน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเรียนอย่างมีความสุข

2.2 จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว ยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ 2544 : 21)

จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้ให้ความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างพลังความสามารถที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนให้เจริญเติบโต พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยได้รับการกระตุ้นและพัฒนา ผ่านกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา ยึดการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง โดยผสมผสานสาระ เน้นศักยภาพของสมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวา กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา (กรมวิชาการ 2545 : 25) เพื่อตอบสนองต่อจุดมุ่งหมาย

ดังกล่าว การจัดการเรียนการสอนจึงเป็นในรูปแบบที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.3 องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน

องค์ประกอบของระบบการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก (สังัด อุทรานันท์ 2526 : 22) คือ (1) ตัวป้อน (Input) ซึ่งเป็นส่วนประกอบของระบบ (2) ดำเนินการ (Process) ซึ่งเป็นการนำเอาส่วนประกอบมาปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และ (3) ผลผลิต (Output) อันเป็นจุดหมายปลายทางของระบบนั่นเอง อย่างไรก็ตาม การกำหนดส่วนประกอบของระบบไว้เพียง 3 ประการ ยังไม่เพียงพอ เพื่อให้การทำงานอย่างเป็นระบบมีความสมบูรณ์ จึงยังมีองค์ประกอบที่เป็นการควบคุมการทำงาน และการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การทำงานของระบบมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยจะกล่าวเป็นรายละเอียด ดังนี้

1. ตัวป้อน (Input) องค์ประกอบที่เป็นตัวป้อนในระบบการเรียนการสอน ได้แก่ ครู นักเรียน หลักสูตร และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

1.1 ครู เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่งที่จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพการเรียนของนักเรียนนั้นจะมีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพในการสอนของครูโดยตรง

1.2 ผู้เรียน ผู้เรียนเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญในระบบการเรียนการสอน และจะขาดไม่ได้ ครูจำเป็นจะต้องรู้จักผู้เรียน โดยมีการดำเนินการประเมินก่อนเรียน

1.3 หลักสูตร จะมีส่วนสำคัญของหลักสูตรได้แก่ จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน เนื้อหาสาระที่สอน กิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งรวมถึงการใช้สื่อการสอนและการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนด้วย

1.4 สิ่งแวดล้อมทางการเรียน ในระบบการสอน คือ การจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียน การจัดเวลาเรียน การจัดห้องเรียน การเลือกแหล่งวิทยาการ การจัดแหล่งวิชาการและการบริการสนับสนุน

2. กระบวนการดำเนินงาน (Process) ในส่วนของการดำเนินงานนั้นจะเป็นการนำเอาตัวป้อน ซึ่งเป็นวัตถุดิบมาปฏิสัมพันธ์ต่อกันเพื่อให้เกิดผลผลิต (Output) ตามต้องการ หรือเป็นการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนนั่นเอง โดยประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ๆ คือ

2.1 การเตรียมความพร้อม เป็นการสร้างความสนใจ และรวมไปถึงการประเมินสถานภาพหรือความรู้ของผู้เรียนก่อนที่จะสอนอีกด้วย อย่างไรก็ตาม แม้การเตรียมความพร้อมจะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ แต่เวลาที่ใช้ไม่ควรมากเกินไป คือ สำหรับการเรียนการสอนที่เน้นให้

ความรู้ ควรใช้เวลาประมาณร้อยละ 10 ของเวลาที่ใช้ในการสอนทั้งหมด หรือ สำหรับการเรียน การสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ควรใช้เวลาประมาณร้อยละ 15 ของเวลาทั้งหมด

2.2 การให้เนื้อหาสาระใหม่ เป็นการดำเนินการสอนหรือการให้ข้อมูลใหม่แก่ ผู้เรียน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการใช้กลยุทธ์การสอน (Teaching strategies) และการใช้สื่อการ สอนให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน

2.3 การสร้างเสริมทักษะ เป็นกิจกรรมที่มีเป้าหมายหลักเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและ ความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนมาแล้วให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น การทำแบบฝึกหัด หรือ การทำกิจกรรมรวบรวมยอดเพื่อสรุปหรือทบทวนสิ่งที่เรียนไปแล้ว

2.4 กิจกรรมสนับสนุน เป็นกิจกรรมเพื่อย้ำให้เกิดความเข้าใจหรือสามารถนำเอา หลักการต่าง ๆ ไปใช้ อาจมีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อให้ทราบความก้าวหน้าของผู้เรียน นอกจากนี้ อาจมีการสั่งงาน เพื่อให้ผู้เรียนเตรียมตัวสำหรับการเรียนการสอนที่จะมีขึ้นในครั้งต่อไป

3. การควบคุม (Control) เป็นสิ่งที่ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่าง มี ประสิทธิภาพ ได้แก่ การใช้คำถามชนิดต่างๆ การสร้างเสริมกำลังใจ และการตรวจสอบความรู้ของ ผู้เรียนขณะที่กำลังเรียน

4. ผลผลิต (Out put) คือ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนในด้านความรู้ความ เข้าใจ ความสามารถในการแก้ปัญหา ทักษะ เจตคติในการคิดแก้ปัญหา โดยที่หากการเรียนการ สอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แต่แรก ก็แสดงว่าการเรียนการสอนที่ผ่านไประนั้นได้บรรลุผล สำเร็จตามเป้าหมาย

5. ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) คือ การวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากการสอนผ่านไป แล้ว ถ้าหากผลผลิตที่ได้จากการสอนต่ำกว่าจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ก็ต้องวิเคราะห์หาจุดบกพร่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

สิริวรรณ ศรีพหล (2537 : 29) กล่าวว่า หากมองการเรียนการสอนในเชิงระบบ จะ พบว่าการเรียนการสอนประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ 1) ส่วนที่เป็นปัจจัยนำเข้า (Input) 2) ส่วนที่เป็นกระบวนการ (Process) และ 3) ส่วนที่เป็นผลลัพธ์ (Output) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ส่วนที่เป็นปัจจัยนำเข้า ก่อนที่จะทำการสอน ผู้สอนต้องสำรวจและวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น สำรวจ สภาพแวดล้อม ซึ่งได้แก่สภาพของห้องเรียน สภาพของ โรงเรียน รวมทั้งสภาพของชุมชนนั้น สำรวจว่าทรัพยากรที่จะนำมาใช้สอนมีอะไรบ้าง เพียงพอ หรือไม่ เช่น สื่อการเรียนการสอน แหล่งวิทยากร เป็นต้น วิเคราะห์เนื้อหา โดยพิจารณาว่า เนื้อหาที่จะนำมาสอนมีรายละเอียดมากน้อยเพียงใด มีความเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน

หรือไม่ ส่วนการวิเคราะห์ผู้เรียนโดยการสำรวจพื้นฐานของผู้เรียนว่ามีสติปัญญาอยู่ในระดับใด รวมทั้งมีค่านิยมหรือเจตคติในลักษณะใด สิ่งเหล่านี้ผู้สอนต้องทำการศึกษาและวิเคราะห์ก่อนการวางแผน ซึ่งเมื่อสำรวจข้อมูลแล้ว ผู้สอนจะวางแผนการเรียนการสอนโดยกำหนดหัวเรื่องมโนมติ จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และวิธีการประเมินผล ตามลำดับ เมื่อวางแผนเสร็จแล้วจะผลิตสื่อการสอน

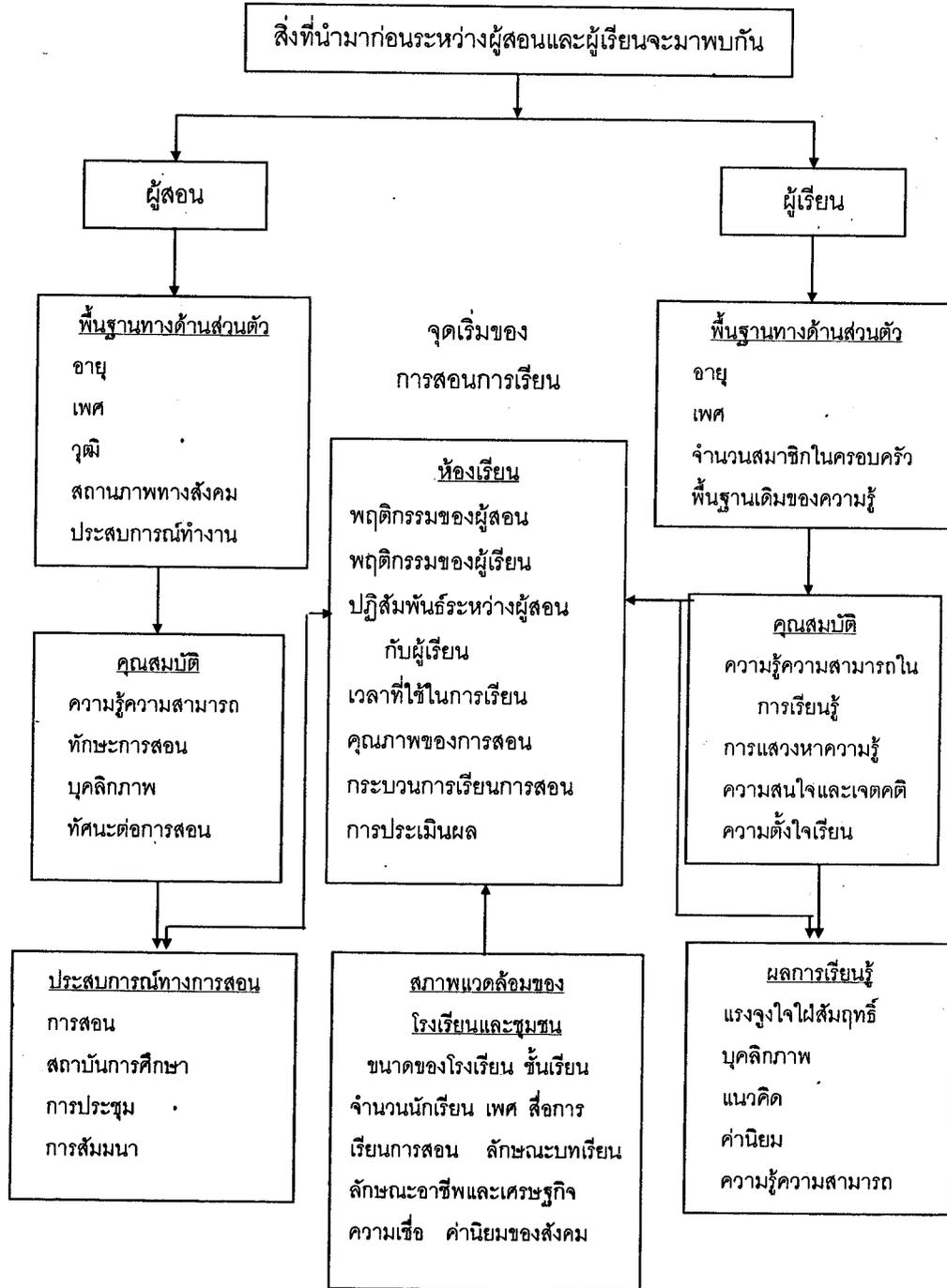
2) ส่วนที่เป็นกระบวนการ เมื่อผู้สอนวางแผนการสอนเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ผู้สอนจะนำแผนที่ได้วางไว้ไปสู่การปฏิบัติ คือ การดำเนินการสอนในห้องเรียนอย่างเป็นขั้นตอนตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนการสอน โดยทั่วไปขั้นตอนการสอนในห้องเรียนจะเริ่มด้วยการทดสอบก่อนเรียน ขั้นปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นสรุปบทเรียน และขั้นทดสอบหลังเรียน การดำเนินการเรียนการสอนในห้องเรียน ถือเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้สอนและผู้เรียน รวมทั้งพฤติกรรมระหว่างผู้เรียนกันเอง

3) ส่วนที่เป็นผลลัพธ์และผลย้อนกลับ เมื่อดำเนินการสอนเสร็จสิ้นแล้วย่อมได้ผลลัพธ์คือ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นของผู้เรียน หรือพฤติกรรมการเรียนรู้ตามเกณฑ์ และเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในจุดประสงค์ของบทเรียน ผู้สอนต้องตรวจสอบและประเมินว่า พฤติกรรมของผู้เรียนได้ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ นอกจากนั้น ผู้สอนยังต้องประเมินผลย้อนกลับว่า จากผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน รวมทั้งวิธีการสอนของครูนั้น จะมีส่วนบกพร่องที่ควรปรับปรุงเล็กน้อยเพียงใด

2.4 แนวการจัดการเรียนการสอน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (อ้างใน สิริวรรณ ศรีพหล 2537 : 24) ได้พิจารณาจากสภาพการเรียนการสอน และระบอบองค์ประกอบของการเรียนการสอนที่มีอยู่ 3 ส่วน คือ องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านผู้สอน องค์ประกอบเกี่ยวกับด้านผู้เรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และได้แสดงแผนผังการจัดองค์ประกอบการเรียนการสอนดังแผนภาพที่ 2.1

การจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอน

ภาพที่ 2.1 การจัดองค์ประกอบการเรียนการสอน

จากแผนผังองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาในด้านจุดเริ่มของการสอน ได้พิจารณาในด้านพฤติกรรมของผู้สอน พฤติกรรมของผู้เรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ดังนั้นรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นการจัดรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพจะประกอบด้วยกัน 5 รูปแบบ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อ้างใน สุเทพ วงษ์เณร 2544 : 32) ดังนี้

1. การเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

การเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ หมายถึงการเรียนรู้ที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของนักเรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด ปฏิบัติจริง และสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. การเรียนรู้ที่มีความสุข

การเรียนรู้ที่มีความสุข คือการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียน ได้เลือกเรียนตามความสนใจ และความถนัด ทำให้เกิดความสุข ความภูมิใจในตนเอง

3. การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ

การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ เป็นวิธีการเรียนที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งมีการช่วยเหลือกัน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนได้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

4. การเรียนรู้จากห้องสมุด

การเรียนรู้จากห้องสมุด เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ส่งเสริมการอ่าน ผู้เรียนจะได้รับทั้งข่าวสาร ความรู้ ประสบการณ์ ความเพลิดเพลิน อีกทั้งเป็นการปลูกฝังการรู้คุณค่าของเวลา ความรับผิดชอบ การใฝ่รู้ใฝ่เรียนแก่ผู้เรียนไปด้วย และเพื่อเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ โรงเรียนจะต้องมีการส่งเสริมด้านการให้บริการ และแหล่งค้นคว้าที่ทันสมัย

5. การเรียนรู้แบบโครงงาน

การเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการจัดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานให้แก่เด็ก เหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง เพื่อให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรง เด็กจะได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา รู้จักการทำงานอย่างมีระบบ รู้จักการวางแผนในการทำงาน ฝึกการคิดวิเคราะห์ และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. การเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

3.1 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2544 : 5)

1. ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

2. สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ คุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่มสาระ ดังนี้

2.1 ภาษาไทย

2.2 คณิตศาสตร์

2.3 วิทยาศาสตร์

2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

2.6 ศิลปะ

2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

2.8 ภาษาต่างประเทศ

กลุ่มภาษาต่างประเทศ

สำหรับกลุ่มภาษาต่างประเทศที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ซึ่งกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภาษาอังกฤษ ซึ่งมีมาตรฐานโดยแบ่งเป็น 4 สาระ ดังนี้

สาระที่ 1 : ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 : เข้าใจกระบวนการฟังและการอ่าน สามารถตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และนำความรู้มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ

มาตรฐาน ต 1.2 : มีทักษะในการสื่อสารทางภาษา แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นโดยใช้เทคโนโลยี และการจัดการที่เหมาะสมเพื่อการ เรียนรู้ตลอดชีวิต

มาตรฐาน ต 1.3 : เข้าใจกระบวนการพูด การเขียน และการสื่อสารข้อมูล ความคิดเห็น และความคิดรวบยอดในเรื่องต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพและมี สุนทรียภาพ

สาระที่ 2 : ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของ เจ้าของภาษาและนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2 : เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษา และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำไปใช้อย่างมีวิจารณญาณ

สาระที่ 3 : ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 : ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระ การเรียนรู้อื่นและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 : ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 : สามารถใช้ภาษาต่างประเทศ ตามสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้ง ในสถานศึกษา ชุมชนและสังคม

มาตรฐาน ต 4.2 : สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การทำงาน การประกอบอาชีพ การสร้างความร่วมมือ และการอยู่ร่วมกันในสังคม

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรและการเรียนการสอน

หลักสูตรและการเรียนการสอน ไม่สามารถแยกออกจากกันเพราะต่างก็มีความสำคัญ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ของหลักสูตรและการเรียนการสอนพิจารณาได้จาก การพัฒนา หลักสูตร การวางแผนหลักสูตร จุดเน้นส่วนนี้ก็คือหลักสูตร ส่วนการเรียนการสอนได้แก่ การนำ หลักสูตรไปใช้ของบุคลากรหลักที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอนโดยตรงคือ ผู้สอนและผู้บริหาร (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2538 : 48) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผู้สอน จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และแนวการจัดการเรียนการ สอนอย่างดี การเตรียมความพร้อมของผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก ถ้าคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรและผู้บริหาร ไม่ให้ความสำคัญเรื่องนี้กับผู้สอนแล้วการใช้หลักสูตรจะบรรลุจุดมุ่งหมายได้ยาก ดังคำกล่าวที่ว่า

"หลักสูตรจะเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นอย่างไรถ้าผู้สอนไม่เปลี่ยนแนวคิดและพฤติกรรมการสอนให้สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรแล้ว การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ"

การพัฒนาผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรจะช่วยให้ผู้สอนเห็นแนวทางและสามารถกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การเลือกเนื้อหาสาระ การออกแบบกิจกรรม การประเมินผล ได้ภาพรวมที่ชัดเจน ทำให้การวางแผนหลักสูตรเพื่อใช้สำหรับการเรียนการสอนดำเนินไปราบรื่น เกิดประโยชน์กับผู้เรียนและบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2. ผู้บริหาร มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุความมุ่งหมายและนโยบาย การใช้หลักสูตรจุดเน้นแตกต่างกันกับผู้สอน ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรและการสอนเป็นอย่างดี มีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับหลักสูตรได้ชัดเจน พร้อมทั้งจะเื้ออำนวยการอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือผู้สอน ในการวางแผนหลักสูตรและการสอน วางแผนพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรที่เป็นระบบและต่อเนื่อง การวางแผนงบประมาณ การดูแลเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ การจัดหาแหล่งทรัพยากร วิทยากร การนิเทศกำกับดูแล รวมทั้งตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ประสานงานกับผู้สอนและคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรเพื่อวางแผนการประเมินหลักสูตร นำข้อมูลเกี่ยวกับผลการประเมินมาตัดสินใจปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสภาพท้องถิ่น

ในทางปฏิบัติ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรจะต้องประสานงานกับผู้บริหาร ครูผู้สอนให้ตระหนักถึงความสำคัญของขั้นตอนการแปลงหลักสูตรสู่การเรียนการสอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารหลักสูตรในลักษณะการวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของรายวิชา เพื่อกำหนดแผนการสอนและการจัดการเรียนการสอน

2. พัฒนาวัสดุหลักสูตร เช่น เอกสารแบบเรียน สื่อการเรียนการสอน โดยวางแผนดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนการสอนที่กำหนดไว้

3. ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากร บุคลากร วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งสนับสนุนการใช้หลักสูตร

4. วางแผนการฝึกอบรมผู้สอนเพิ่มเติม ระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน

5. การจัดตารางสอน และจัดผู้สอน การจัดชั้นเรียน ห้องปฏิบัติการสถานฝึกปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

6. กระบวนการเรียนการสอนจะดำเนินไปอย่างเรียบง่ายและราบรื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับการวางแผนและดำเนินการจัดการตั้งแต่ข้อที่ 1-5 ดังที่กล่าวมานั้น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (อ้างใน วันทยา วงศ์ศิลปภิรมย์ 2545 : 213) ได้กล่าวถึงหลักสูตร และการเรียนการสอนไว้ในหมวด 4 มาตรา 22-30 ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษา สาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. เน้นความสำคัญของความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการทุกด้าน ให้ได้สมดุล
2. จัดกระบวนการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงให้มีทักษะการคิดการจัดการ และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. ให้ผู้เรียนสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน
5. จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ
6. จัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม การทดสอบควบคุมไปในกระบวนการเรียนการสอน
7. การจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อ ให้นำผลการประเมินการเรียนมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย
8. ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในหลักสูตรแกนกลางตามสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม
9. หลักสูตรต้องมียุทธศาสตร์หลากหลายโดยมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับระดับอุดมศึกษาเพิ่มความมุ่งหมายเฉพาะด้านการพัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง การค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม
10. ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร สถาบันต่าง ๆ ฯลฯ ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

3.3 วัตถุประสงค์ของการสอนภาษาอังกฤษ

ในการกำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษา มักจะแบ่งวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ออกเป็น 3 ลักษณะ (อ้างใน สุมิตรา อังวัฒนกุล : 459) คือ ทักษะพิสัย (psychomotor) พุทธิพิสัย (cognitive) และจิตพิสัย (affective learning) ตามการจัดระบบของวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ของ บี เอส บลูม ซึ่ง ริเบคกา เอ็ม วาเลตต์ ได้นำการจัดระบบของบลูมนี้มาใช้ในการทดสอบและการสอนภาษาอังกฤษ โดยในช่วงแรก ๆ วาเลตต์ให้คำจำกัดความพุทธิพิสัยว่า หมายถึงลักษณะของความเข้าใจและการรับรู้ในการเรียนภาษา ในขณะที่ทักษะพิสัยเน้นถึงการพัฒนาด้านการพูด การเขียน ส่วนจิตพิสัยนั้น หมายถึง การมีส่วนร่วมที่เพิ่มมากขึ้นในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับภาษาอังกฤษ ต่อมาวาเลตต์ได้รวมด้านทักษะพิสัยและพุทธิพิสัยเข้าไว้ด้วยกัน และจัดเป็น วัตถุประสงค์ด้านเนื้อหา (subject matter domain) โดยแบ่งเป็นพฤติกรรมภายใน ซึ่งหมายถึง ลักษณะการรับรู้ในการเรียนภาษาอังกฤษ และพฤติกรรมภายนอกซึ่งได้แก่ พฤติกรรมการ แสดงออก

ต่อมา เอช เอช สเติร์น มีความเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการสอนภาษาว่า เป็น เรื่องที่เกี่ยวกับความคิดส่วนบุคคล หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการคำนึงถึงเรื่องการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ใน ตัวผู้เรียนที่กำลังเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาอยู่ โดยได้ทำการแบ่งวัตถุประสงค์ของการสอน ภาษาออกเป็น 4 ด้าน คือ วัตถุประสงค์ด้านความสามารถ วัตถุประสงค์ด้านพุทธิพิสัย วัตถุประสงค์ด้านจิตพิสัย และวัตถุประสงค์ด้านการถ่ายโยง (อ้างใน สุมิตรา อังวัฒนกุล : 460) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ด้านความสามารถ (The proficiency objective)

เป็นวัตถุประสงค์ที่มีความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร และในการกำหนด วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1.1 สมรรถนะทางภาษา (Competence) กล่าวคือ เป็นการใช้ความรู้ทางด้าน ไวยากรณ์ รวมทั้ง รู้ถึงความเหมาะสมทางสังคม และสามารถปรับใช้ภาษาตามหัวเรื่องหรือ สถานการณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ด้วย

1.2 ความชำนาญในการใช้ทักษะต่าง ๆ (The mastery of skills) คือ ความสามารถในลักษณะที่เน้นความชำนาญในการใช้ทักษะต่าง ๆ เช่น การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

1.3 พฤติกรรมทางภาษา (Language behavior) คือ กิจกรรมต่าง ๆ และหน้าที่ ทางภาษาต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสามารถทำได้เมื่อเรียนจบรายวิชาแล้ว

2. วัตถุประสงค์ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive goals)

เป็นการเน้นที่ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับภาษาที่เรียน ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมของเจ้าของภาษาที่เรียน โดยจำแนกเป็น 2 ด้าน คือ

2.1 ความรู้ด้านภาษา (Linguistic knowledge) คือ ความรู้ด้านไวยากรณ์ของภาษา ซึ่งมีความหมายกว้างกว่าความรู้ด้านโครงสร้างและหน่วยคำ โดยรวมถึงลักษณะต่าง ๆ ของภาษาที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร

2.2 ความรู้ด้านวัฒนธรรม (Cultural knowledge) ความรู้ความสามารถด้านวัฒนธรรมนี้อาจกล่าวได้ว่ามีความเชื่อมโยงกับความสามารถในการสื่อสาร เพราะการที่รู้กฎและข้อมูลด้านสังคมของเจ้าของภาษา ผู้เรียนต้องมีความรู้ด้านวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาด้วย ดังนั้น การสอนความรู้ด้านวัฒนธรรมนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสามารถด้านการสื่อสาร

3. วัตถุประสงค์ด้านจิตพิสัย (Affective goals)

เป็นวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นด้านสุขภาพทางจิตและความรู้สึกส่วนบุคคลมากกว่ามุ่งเน้นการแสวงหาความรู้ ซึ่งมีความสำคัญเท่ากับวัตถุประสงค์ด้านพุทธิพิสัย และทักษะพิสัย ซึ่งระบุไว้ 3 ลักษณะ คือ

3.1 ความสามารถในการใช้ภาษา คือ การเอาชนะความรู้สึกต่อต้านใดๆ ก็ตามในการเรียนภาษา และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความอดทนและยอมรับรูปแบบและลักษณะของภาษาอังกฤษ โดยมีส่วนร่วมด้วยความรู้สึกที่ดี

3.2 ความสามารถด้านวัฒนธรรม สังคม คือการทำให้ผู้เรียนเข้าใจชุมชนที่ใช้ภาษาอังกฤษ หรือมีทัศนคติที่ดีต่อสังคมที่พูดภาษาอังกฤษ รวมทั้งให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและทำความเข้าใจความรู้สึกของสมาชิกในสังคมที่ใช้ภาษาอังกฤษด้วย

3.3 การเรียนภาษา การทำให้ผู้เรียนเรียนภาษาอังกฤษด้วยความรู้สึกที่ดี ด้วยความขบขี้ และการที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนภาษา จะต้องร่วมมือกับผู้สอน เอาชนะความยากลำบาก และสามารถที่จะศึกษาภาษาด้วยตนเองได้

4. วัตถุประสงค์ด้านการถ่ายโยง (Transfer objective)

เป็นการที่ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนในสถานการณ์หนึ่งไปใช้กับสถานการณ์อื่นได้ด้วย วัตถุประสงค์ของการถ่ายโยงมีอยู่ 3 ประการ ดังนี้

4.1 การสอนภาษาอังกฤษ การสอนไม่ควรสอนเฉพาะด้านความสามารถทางภาษาเท่านั้น แต่ควรสอนกลวิธีการเรียนที่เหมาะสม ตลอดจนเทคนิคในการเรียนด้วย และควรสอนให้เป็นเรื่องง่าย สามารถนำไปใช้ในการเรียนภาษาอื่นๆ ได้ด้วย

4.2 ความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของภาษา ผู้เรียนควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของภาษา โดยการถ่ายโยงมาจากความเข้าใจถึงหน้าที่ของภาษา ซึ่งควรสอนถึงวิธีการสังเกตวัฒนธรรมและสังคม เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้กับการศึกษาประเทศอื่น ๆ ได้ด้วย

4.3 การสอนภาษาอังกฤษ อาจเป็นตัวช่วยให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมและสังคม ต่อภาษาต่าง ๆ และต่อการเรียนภาษา ดังนั้นผู้สอนควรมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทัศนคติที่ดีด้านภาษาและการเรียนภาษา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพร้อมที่จะเรียนภาษาใหม่อื่น ๆ หากจำเป็น

3.4 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้ต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงการพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบ/วิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2544 : 21)

ในปัจจุบัน แนวการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา (อ้างในกันยารัตน์ ไวกำ 2543 : 13) จะมุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถใช้ภาษาอังกฤษในระดับที่สูงขึ้นเพื่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการเข้าสู่สังคมโลกในอนาคต โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันเป็นภาษาอังกฤษโดยใช้สื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมสอดคล้อง ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ในสถานการณ์จริง มีประสบการณ์ในการใช้ภาษาอังกฤษ อีกทั้งมีเจตคติที่ดี กล้าแสดงออก สามารถทำงานที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษได้ ฉะนั้นการจัดการเรียนเฉพาะในชั้นเรียนจึงยังไม่เพียงพอและไม่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษ

ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศนั้น ได้มีการพัฒนาวิธีการสอนที่หลากหลายวิธีด้วยกัน วิธีการสอนแบบใดจะเป็นที่นิยมมากน้อยก็ขึ้นอยู่กับแนวคิดทางการสอนนั้นว่าเป็นที่นิยมมากน้อยเพียงใด ซึ่งในแต่ละแบบจะมีทั้งข้อดีและข้อเสียอยู่ด้วยกันทั้งนั้น ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรเลือกวิธีที่เหมาะสมกับผู้เรียน และจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนภาษา

ในแต่ละระดับชั้น ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะวิธีที่นิยมใช้กันแพร่หลาย (สุมิตรา อังวัฒนกุล : 473) ดังนี้

1. วิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล (Grammar-translation method)

เป็นวิธีสอนแบบคลาสสิก (classical method) และนิยมใช้ในการเรียนที่เน้นการอ่านและเห็นคุณค่าของบทประพันธ์ทางภาษาต่างประเทศ วิธีการสอนแบบไวยากรณ์และแปลนี้ อิงแนวคิดที่ว่า ภาษามีกฎเกณฑ์ มีระบบและระเบียบ คนจะเข้าใจภาษาได้ต้องเข้าใจกฎและระเบียบในภาษานั้น ๆ ดังนั้น ถ้าสามารถทำให้ผู้เรียนได้รู้กฎและคำศัพท์แล้ว ผู้เรียนก็จะสามารถรู้ความหมายของข้อความนั้น ๆ ได้ วิธีสอนแบบนี้ใช้วิธีการแปลเป็นหลัก โดยถือว่าภาษาประกอบด้วยคำเป็นจำนวนมาก ฉะนั้นตำราที่เกี่ยวกับการสอนตามวิธีนี้จึงยึดเอาการเรียนรู้คำศัพท์จำนวนมากเป็นเกณฑ์ ซึ่งผู้สอนมักดำเนินการสอนตามขั้นตอนดังนี้

1.1 สอนคำศัพท์

1.2 สอนโครงสร้าง โดยการบอกกฎไวยากรณ์และข้อยกเว้นต่าง ๆ

1.3 สอนการอ่าน โดยให้ผู้เรียนอ่านเรื่อง แล้วให้แปลเนื้อเรื่องนั้น โดยผู้สอนจะช่วยอธิบายเพิ่มเติม

1.4 ประเมินผลการเรียนโดยให้ผู้เรียนทำการบ้าน

2. วิธีสอนแบบตรง (Direct method)

เป็นการสอนโดยให้เจ้าของภาษาเป็นผู้สอน เน้นทักษะการพูด โดยไม่มีการแปล โดยมีวัตถุประสงค์ของการสอนคือ ต้องการให้ผู้เรียนสามารถพูด อ่าน เขียน และคิดเป็นภาษาอังกฤษได้โดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนการแปล ซึ่งผู้สอนมักจะดำเนินการเรียนการสอนตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ให้ผู้เรียนฟังหรืออ่านข้อความในบทเรียน

2.2 ผู้สอนอธิบายคำศัพท์และสำนวนที่ยาก และที่ผู้เรียนไม่เข้าใจ โดยใช้ภาษาอังกฤษ

2.3 ผู้สอนฝึกการออกเสียงคำให้ถูกต้อง

2.4 ผู้สอนถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่อ่าน และเน้นให้ผู้เรียนตอบคำถามแบบเต็มประโยค

2.5 ผู้สอนตั้งกฎไวยากรณ์จากเรื่องมาฝึกเพิ่มเติม โดยการถามคำถามและให้ผู้เรียนตอบโดยใช้โครงสร้างดังกล่าว

2.6 ผู้สอนให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด

3. วิธีสอนแบบฟัง – พูด (audio – lingual method)

วิธีสอนแบบฟังพูดนี้ อิงแนวคิดที่ว่าภาษาคือภาษาพูด การสอนภาษาจึงควรเริ่มจากการฟังพูด อันเป็นพื้นฐานไปสู่การอ่านและการเขียน ดังนั้น ภาษาที่นำมาสอนจึงเป็นภาษาที่เจ้าของภาษาใช้พูดกันในชีวิตประจำวัน สำหรับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยวิธีสอนแบบฟังพูดนี้มักจะประกอบด้วยบทสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ มาให้ผู้เรียนฝึกและจำ ซึ่งผู้สอนมักจะดำเนินการเรียนการสอนตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 ให้ผู้เรียนฟังบทสนทนาใหม่ที่นำมาอ่านให้ฟัง หรือจากเทปบันทึกเสียง

3.2 ให้ผู้เรียนพูดตามที่ละบรรทัด โดยพูดซ้ำหลาย ๆ ครั้ง

3.3 ผู้สอนนำประโยคที่เป็นปัญหามาฝึกเป็นพิเศษ

3.4 ให้ผู้เรียนฝึกโต้ตอบ

3.5 ให้ผู้เรียนฝึกตอบบทสนทนา โดยดัดแปลงให้เข้ากับเหตุการณ์

4. วิธีสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (The communicative approach)

เป็นการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการใช้ภาษาตามความมุ่งหมายในสถานการณ์ต่าง ๆ และแม้จะให้ความสำคัญแก่ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา แต่ก็มีได้ละเลยเรื่องความถูกต้องของภาษา การเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยวิธีสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารนั้นอาจสรุปขั้นตอนการสอนที่สำคัญ ๆ ได้ดังนี้

4.1 ขั้นเสนอเนื้อหา (Presentation or introducing new language) เป็นการให้นักเรียนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและวิธีการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ควบคู่กันไปกับการเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษา

4.2 ขั้นการฝึก (practice/controlled practice) เป็นการเน้นที่ความถูกต้องทางภาษาเป็นหลัก รวมทั้งการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและวิธีการใช้รูปแบบภาษานั้นๆ ด้วย

4.3 ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (production/free practice) เป็นขั้นที่มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้ลองใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะแนวทางเท่านั้น

ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยนั้น นับเป็นสิ่งที่ยากสำหรับผู้เรียนในการฝึกฝนให้เกิดทักษะการใช้ภาษา เพราะนอกจากชั้นเรียนแล้วผู้เรียนมีโอกาสนัดสัมผัสกับภาษาอังกฤษน้อยมาก ทั้งนี้เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาสิ่งที่ผู้เรียนสนใจทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร จึงต้องสนับสนุนในด้านของแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้

ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีความกระตือรือร้นสนใจแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองได้ (สุทธิรัตน์ รุจิเกียรติกำจร 2538 : 7)

การสนับสนุนผู้เรียนด้วยแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น ก่อให้เกิดแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง ซึ่งภายในศูนย์การเรียนรู้นั้นมีองค์ประกอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาและแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถและทักษะของตนเอง ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอน โดยรายละเอียดแสดงในศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง

4. ศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง

4.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง

Susan Sheerin (1990: 3) ได้อธิบายแนวคิดของ การเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง คือ การจัดเตรียมวัสดุและสถานที่เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ผู้เรียนสามารถเลือกใช้สื่อการเรียนด้วยตนเองให้ตรงตามระดับความสามารถ โดยการเรียนรู้แบบนี้เป็นการเรียนรู้ควบคู่กันไปพร้อมกับการเรียนในชั้นเรียน

ประสิทธิ์ สรรสม (2544: 52) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากความริเริ่มหรือความต้องการของผู้เรียนเอง โดยผู้เรียนจะดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งหมด ตั้งแต่ การวางแผน กำหนดเนื้อหา การเลือกสื่อวัสดุประกอบการเรียน การดำเนินกิจกรรมการเรียน ตลอดจนการประเมินผลการเรียน และอาจปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจากครูผู้สอนหรือบุคคลอื่น

วนิดา พลอยสังวาลย์ (2546 : 28) ได้ให้ความหมาย การเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ มีความพร้อมที่จะรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองและสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างเหมาะสม สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ตามวัตถุประสงค์ของตนเอง

จากการประมวลความหมายต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากความริเริ่มหรือความต้องการของผู้เรียนเอง โดยผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ และดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ต้องมีการจัดเตรียมวัสดุและสถานที่สำหรับสนับสนุนการเรียนรู้ และอาจมีครูที่ให้คำปรึกษา โดยการเรียนรู้แบบนี้เป็นการเรียนรู้ควบคู่กันไปพร้อมกับการเรียนในชั้นเรียน

4.2 ความเป็นมาและความสำคัญของการเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง

เนื่องด้วย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 ได้บัญญัติว่า แนวการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จึงเกิดการพัฒนาระบบกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้หลายวิธี และการจัดศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเองเป็นแนวทางหนึ่งสำหรับการใช้พัฒนาและสนับสนุนระบบการเรียนรู้ดังกล่าว

Susan Sheerin (1990 : 7) กล่าวว่า ด้วยความจริงที่ว่า ผู้เรียนแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ ดังเช่น เจตคติในการเรียนรู้ พฤติกรรมในการเรียนรู้ แรงกระตุ้น และจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อฝึกฝนในการแก้ไขปัญหาการเรียนภาษาของแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างกัน และสำหรับแนวคิดของการเรียนรู้แบบพึ่งตนเองนั้น เริ่มแพร่หลายในทวีปยุโรปและอเมริกามาเป็นระยะเวลาประมาณ 30 กว่าปีมาแล้ว ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากเหตุผลต่าง ๆ ดังนี้ (Dickinson อ้างใน สนธิดา เกยูรวงศ์ และ อัญชลี เสริมส่งสวัสดิ์ 2538 : 3)

1. การที่ผู้เรียนไม่สามารถเข้าชั้นเรียนปกติได้
2. ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
3. การเพิ่มจำนวนของผู้เรียน
4. จุดมุ่งหมายทางการศึกษา
5. หลักการให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการเรียน
6. แนวความคิดแบบให้ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนด้วยตนเอง

ประสิทธิ์ สรรสม (2544 : 53) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้แบบพึ่งตนเองว่า มีความสำคัญมากต่อการเรียนรู้โดยผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบพึ่งพาตนเองจะสามารถเรียนรู้ได้ดีกว่าผู้เรียนที่คอยแต่จะรับความรู้จากครูผู้สอน เพราะผู้เรียนที่แสวงหาความรู้ในการเรียนด้วยตนเองจะมีแรงจูงใจในการเรียน และเรียนอย่างมีจุดมุ่งหมาย ทำให้เข้าใจและจดจำสิ่งที่เรียนได้ดีกว่า

จากการประมวลเอกสารต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบพึ่งตนเองนั้น แม้ว่าผู้เรียนจะมีอย่างแตกต่างกัน เช่น จุดมุ่งหมาย พฤติกรรม และแรงกระตุ้นทางการเรียน แต่ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบต่อการเรียน สามารถเรียนที่ไหนก็ได้ มีการแสวงหาความรู้ในการเรียนด้วยตนเองจะมีแรงจูงใจในการเรียน และเรียนอย่างมีจุดมุ่งหมาย ทำ

ให้เข้าใจและจดจำสิ่งที่เรียนได้ดีกว่า แต่อย่างไรก็ตามความรับผิดชอบต่อการเรียนไม่สามารถเกิดขึ้นในทันที ดังนั้นต้องมีกระบวนการในการสนับสนุนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ จึงได้เกิดการจัดตั้งสถานที่สำหรับการฝึกฝนการเรียนรู้แบบพึ่งตนเองขึ้น ซึ่งมีชื่อเรียกโดยทั่วไปว่า ศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง

4.3 จุดมุ่งหมายของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง

ในปัจจุบันการสอนภาษา ได้ให้ความสำคัญกับศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง ซึ่งได้มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น Independent Learning Center, Self-Access Center, Learning Center และ Resource Center เนื่องจากการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในชั้นเรียนอย่างเดียวนั้นเป็นไปได้ยากและไม่ได้ผลเท่าที่ควร ศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเองจึงมีบทบาทสำคัญ เนื่องด้วยเป็นสถานที่รวมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ทางด้านการเรียนภาษาที่ผู้เรียนจะสามารถเข้ามาเลือกใช้ด้วยตนเองได้เมื่อต้องการ ดังนั้นจึงมีสถาบันการศึกษาที่ตระหนักถึงความจำเป็นดังกล่าว เพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในการแสวงหาความรู้ในอนาคต ส่งผลให้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ เพื่อฝึกฝนให้ผู้เรียนรู้วิธีการเรียน ให้ผู้เรียนฝึกรับผิดชอบขั้นตอนต่างๆ ที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพสำหรับตนเองได้โดยให้มีโอกาสเลือกเรียนตามความสนใจและความต้องการของตน (ภัทริยา วิสัยจร 2539 : 19)

สนธิดา เกียรติวงศ์ และ อัญชลี เสริมสงสวัสดิ์ (2538 : 9) กล่าวว่า การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเองมีจุดมุ่งหมายหลักคือ

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนภาษาเพิ่มเติมนอกห้องเรียน เป็นการเสริมการเรียนรู้ในห้อง
2. เพื่อให้ผู้เรียนที่เรียนไม่ทันหรืออ่อนจุดไหนของภาษามาฝึกฝนเพิ่มเติม โดยมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมตามความต้องการและสนใจของตน
3. เพื่อให้ผู้เรียนฝึกการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

นอกเหนือจากที่กล่าวมา การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเองอาจมีจุดมุ่งหมายอื่น เช่น เพื่อให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเป็นเครื่องเชื่อมระหว่างห้องเรียนกับโลกภายนอก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้เรียนเพลิดเพลินกับวรรณคดี ดนตรี และภาพยนตร์ เพื่อให้ผู้เรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากขึ้น (วงศ์ เบี้ยสัจจ อ่างใน ภัทริยา วิสัยจร 2539 : 20)

4.4 องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง

จากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองหลายโครงการที่ CRAPEL in Universite de Nancy II ตั้งแต่ปี 1974 (Gremmo, Riley อ้างใน วนิดา พลอยสังวาลย์ 2546 : 34) ได้ระบุว่า องค์ประกอบหลักสำคัญมี 4 ประการ คือ

1. ผู้ช่วยเหลือ มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. เอกสารประกอบการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นสำหรับผู้เรียน

3. อุปกรณ์เกี่ยวกับภาพและเสียงสำหรับผู้เรียน

4. ผู้เป็นเจ้าของภาษา

สำหรับในด้านของสถานที่ และเอกสาร รวมทั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่อยู่ภายในศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง Susan Sheerin (1990 : 12) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ส่วนของห้องสมุด จะเป็นส่วนที่เก็บหนังสือ วารสาร และหนังสือพิมพ์ ซึ่งเด็กจะได้ใช้ในการฝึกฝนสำหรับการอ่าน รวมทั้งยังได้ติดตามข่าวสารต่างๆ ในโลกปัจจุบัน นอกเหนือจากหนังสือดังกล่าวแล้ว ควรจะมีหนังสือประเภท อ้างอิง เช่น พจนานุกรม แผนที่ หนังสือด้านไวยากรณ์ หรือแม้แต่หนังสือนวนิยายและหนังสือประเภทวรรณกรรมต่าง ๆ

2. ส่วนของการเรียนภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง จะประกอบไปด้วยเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้เพื่อใช้ฝึกทักษะตามความสามารถของตนเอง ซึ่งจะต้องสะดวกสำหรับในการหยิบใช้ตามความต้องการของผู้เรียน โดยในส่วนนี้จะประกอบแบบฝึกทักษะด้านการอ่าน การฟัง การเขียน การพูด ไวยากรณ์ และการใช้ภาษาอังกฤษในสังคม

3. วัสดุอุปกรณ์ ซึ่งจะประกอบไปด้วย เทปบันทึกเสียง คอมพิวเตอร์ วีดีโอ ความเป็นสัดส่วนที่เหมาะสมสำหรับนั่งเรียนของแต่ละบุคคล

4. ส่วนของการเตรียมตัวเพื่อนำไปใช้ในการทำข้อสอบ เช่น TOEFL, IELTS เป็นต้น

5. ส่วนของจุดมุ่งหมายพิเศษ เช่น การเรียนรู้ในด้านภาษาเชิงธุรกิจ ภาษาเชิงวิทยาศาสตร์ หรือทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

6. ส่วนของจุดมุ่งหมายทางด้านวิชาการ เช่น ทักษะในการฟังการบรรยาย ทักษะในการเขียนเชิงวิชาการ ทักษะในการอ่านด้านวิชาการ เป็นต้น

องค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยเป็นที่น่าสนใจในเชิงกระบวนการเรียนรู้ที่คาดว่าจะเอื้อให้การเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดำเนินได้อย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้เรียน

จากการประมวลแนวคิด หลักการและเหตุผลต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ และสังเคราะห์มาทำมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษโดยนำศูนย์การเรียนรู้ ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเองมาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน โดยได้แบ่งมาตรฐาน เป็น 3 ด้าน และมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานด้านปัจจัยนำเข้า (Input) แบ่งเป็นองค์ประกอบย่อย คือ
  - 1.1 ด้านหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ : ภาษาอังกฤษ
  - 1.2 ด้านครู
  - 1.3 ด้านนักเรียน
  - 1.4 ด้านปัจจัยเกื้อหนุนหรือสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ประกอบด้วย สื่อการเรียน การสอนเสริม และแหล่งวิทยาการต่างๆ
2. มาตรฐานด้านกระบวนการ (Process) แบ่งเป็นองค์ประกอบย่อย คือ
  - 2.1 ด้านการบริหารและการจัดการ
  - 2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน
  - 2.3 ด้านการพัฒนากิจกรรมของนักเรียน
  - 2.4 ด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาส่งเสริมด้านการเรียนรู้ทางภาษา
  - 2.5 ด้านการจัดการระบบข้อมูล
  - 2.6 ด้านการวัดและการประเมินผล
3. มาตรฐานด้านผลผลิต (Output) แบ่งเป็นองค์ประกอบย่อย คือ
  - 3.1 ด้านนักเรียน
  - 3.2 ด้านครูและโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง
  - 3.3 ด้านชุมชนและวงวิชาการ
  - 3.4 ด้านนวัตกรรมการเรียนการสอน

สืบเนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษามาตรฐานการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง ดังนั้น จึงขอนำเสนอรายละเอียดต่างๆ ของโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเองไว้ในตอนที่ 2

ตอนที่ 2 โรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. หลักการและเหตุผล

คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติโครงการพัฒนาคุณภาพการมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ระยะที่ 1 (โครงการเงินกู้ธนาคารโลก โครงการ 2) เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2543 โดยอนุมัติงบประมาณโครงการวงเงิน 840.86 ล้านบาท ซึ่งประกอบด้วย งบประมาณเงินกู้ธนาคารโลก 459.27 ล้านบาท (11.78 เหรียญ) และ งบประมาณไทย 381.59 ล้านบาท

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และธนาคารโลก จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพการมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระยะที่ 1 (โครงการเงินกู้ธนาคารโลก) พ.ศ. 2545 - 2548 โดยดำเนินการในโรงเรียนที่มีความพร้อมในการขยายผล คือ โรงเรียนที่เป็นศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ (ERIC) ในส่วนภูมิภาค ทุกจังหวัด จำนวน 80 โรงเรียน เพื่อเน้นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายใน 3 สาขาวิชา คือ วิชาวิทยาศาสตร์ (ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา) คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ให้มีคุณภาพสูงขึ้น โดยการปรับปรุงห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ (ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา) ห้องศูนย์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (SMLC) และห้องศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง (SEAR) พร้อมทั้งจัดหาวัสดุอุปกรณ์การศึกษาที่ทันสมัย และเชื้อเพื่อต่อการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาและผลิตสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และพัฒนาความรู้ และทักษะของครู-อาจารย์ เพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 การประกาศใช้พระราชบัญญัติของการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนการศึกษา มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักที่ว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ และมาตราที่ 24 ที่เน้นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ เรียนรู้ได้ทุกเวลา

ทุกสถานที่ เพื่อพัฒนาตนตามศักยภาพ ซึ่งส่งผลต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และปัญหาปฏิรูปด้านปฏิรูปการเรียนรู้ และด้านปฏิรูป ทรัพยากร โดยเน้นผู้เรียนเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการเรียนรู้

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษตามจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และตามแนวการเรียนรู้ภาษาในระดับ สากล จำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีแรงจูงใจ เห็นคุณค่าของการนำภาษาไปใช้ และสามารถ ใช้ ภาษาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาอื่นได้อย่างต่อเนื่อง การดำเนินการ จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง (Student English Access Room : SEAR) จึงเป็น นวัตกรรมแหล่งเรียนรู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนฝึกวิธีการเรียนรู้ (Learner Training) ใช้ วิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีลีลา การเรียนรู้ของตนเอง (Learning Styles) สามารถเรียนรู้ด้วย ตนเอง (Self-Directed Learning) หรือเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง (Autonomous Learning) และ สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ได้อย่างอิสระ (Independent Learner) สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และศักยภาพของตนเอง

2. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการมัธยมศึกษา

2.1 วัตถุประสงค์ของการพัฒนา (Program Objectives)

วัตถุประสงค์ของการพัฒนา คือ มุ่งพัฒนากระบวนการ หลักสูตร และการเรียน การสอนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ระดับ จังหวัด เป้าหมายของโครงการ คือ การพัฒนาการเรียนรู้และตัวผู้เรียนเอง ดังนั้น การพัฒนาครู อาจารย์ สถานที่ อุปกรณ์การศึกษา สื่อการเรียนการสอน และเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงเป็น องค์ประกอบสำคัญที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนากระบวนการ หลักสูตร และการเรียนการสอน

2.2 ยุทธศาสตร์ (Strategic Context)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาภายใต้โครงการเงินกู้ธนาคารโลก มี ดังนี้ คือ

2.2.1 การบริหาร (Administration)

1) ระดับโรงเรียน ยึดหลักการบริหารโรงเรียนด้วยคณะกรรมการ โดย อาศัยสารสนเทศและความต้องการท้องถิ่นเป็นพื้นฐานในการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน ส่วนการที่ จะได้รับอำนาจการบริหารมาน้อยเพียงใด ให้เป็นไปตามกฎหมายปฏิรูปการศึกษา

- 2) ระดับสหวิทยาเขต ยึดหลักการพัฒนาร่วมกัน ใช้ทรัพยากรร่วมกัน และช่วยเหลือทางวิชาการซึ่งกันและกัน โดยมีคณะกรรมการสหวิทยาเขตดูแล
- 3) ระดับจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาดูแล ประสานงานการดำเนินงานของสหวิทยาเขตในด้านต่างๆ
- 4) ระดับเขตการศึกษา ให้บริการด้านวิชาการ ด้านการสร้างภาวะผู้นำ การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน และส่วนอื่นๆ ที่เป็นเนื้อหาสาระของการปฏิรูปการศึกษา
- 5) การมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนเข้ามาบริหารโรงเรียนในรูป คณะกรรมการโรงเรียนและคณะกรรมการสหวิทยาเขต ส่วนการบริหารเงินกู้ในโครงการนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและ/หรือโรงเรียนจะเข้ามามีบทบาท
- 6) การพัฒนาสารสนเทศและประเมินความต้องการ จะเป็นส่วนสำคัญ ของการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน

2.2.2 หลักสูตร (Curriculum)

- 1) กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ยึดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามที่กรมวิชาการจะเป็นฝ่ายกำหนดขั้นต้นและวิธีการ ซึ่งจะอาศัยหลักการกระจายอำนาจ (โดยอาจจะให้สถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานทางวิชาการในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม)
- 2) เนื้อหาสาระของหลักสูตร ประกอบด้วย 5 สาขาวิชาหลัก รวมทั้ง ครงงานของนักเรียน จะมีการเตรียมเอกสารประกอบการใช้หลักสูตรแผนการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อการสอน และการประเมินผลการเรียน
- 3) การพัฒนาเอกสารประกอบบทเรียน จะจัดทำในรูปแบบของการ สัมมนาและการประชุมปฏิบัติการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นต่อจาก งานของส่วนกลางที่กรมวิชาการดำเนินการไว้

2.2.3 การเรียนการสอน (Instruction)

- 1) รูปแบบการเรียนการสอนในปัจจุบัน เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เนื่องจากนักเรียนบกพร่องในด้านการคิดเชิงวิเคราะห์และแก้ปัญหา ใหม่ๆ ที่ผู้เรียนมีศักยภาพเหล่านี้ในตัว วิธีหนึ่ง คือ จำเป็นต้องฝึกอบรมครูให้ใช้วิธีการดึงศักยภาพ เหล่านี้ออกมา
- 2) จุดอ่อนของการเรียนการสอนในปัจจุบัน ก็คือ ครูมีภาระมากเกินไป ขึ้นเรียนแน่น ขาดทักษะทางภาษาและเข้าใจในด้านวัฒนธรรม ล้าหลังด้านสื่อและเทคโนโลยี และข้อสอบเข้ามหาวิทยาลัยเป็นแรงผลักดันให้สอนแบบกวดวิชา การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ มีอุปสรรคจากการที่ทั้งครูและนักเรียนไม่มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน และบทเรียนก็

ไม่ทำทนาย นักเรียนไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียน ส่วนการเรียนการสอนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ครูยังไม่มั่นใจในวิธีการใหม่ เนื้อหาซ้ำซ้อน และขาดการพัฒนาสื่อที่ดี ตลอดจนความแตกต่างของถิ่นที่อาศัยตามสภาพภูมิศาสตร์

3) การเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner – Centered Approach) จะเป็นวิธีใหม่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ได้รับการชี้แจงทำความเข้าใจแล้ว นอกจากให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ได้ลงมือปฏิบัติจริงแล้ว ยังรวมถึงการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง การประเมินผลการเรียนรู้จะต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยเน้นการปฏิบัติจริง (Performance Assessment) ขณะนี้ได้ริเริ่มทำกันในระดับโรงเรียนแล้ว

2.2.4 การพัฒนาครู (Teacher Development)

1) การฝึกอบรมครูแกนนำ สำนักงานโครงการเงินกู้ธนาคารโลกจะเป็นผู้ดำเนินงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ สถาบันผลิตครู และสถาบันอื่นๆ ในการฝึกอบรมครูแกนนำเพื่อทำหน้าที่ ปรับหลักสูตรที่จะอบรมครูในโครงการต่อไป

2) การฝึกอบรมในโครงการ สำนักงานโครงการเงินกู้ธนาคารโลกเป็นผู้ดำเนินการร่วมกับครูแกนนำ โดยมีผู้เชี่ยวชาญเป็นวิทยากรในการอบรมแยกแต่ละสาขาวิชา

3) การสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชาและผู้ประสานงาน ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำแผนและการบริหารการเรียนการสอน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการจัดทำ Master LogFrame

4) การเยี่ยมโรงเรียน เป็นการกระตุ้นให้เกิดการถ่ายทอดนวัตกรรมและวิธีการสอน การใช้สื่ออุปกรณ์การศึกษาที่ได้รับ เพื่อเพิ่มวิสัยทัศน์ให้แก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2.2.5 การพัฒนาอุปกรณ์และสื่อ (Equipment and Materials Development)

1) การพัฒนาอุปกรณ์และสื่อพื้นฐาน (Basic Equipment and Materials Development) การพัฒนาอุปกรณ์และสื่อ ส่วนหนึ่งเป็นการจัดหาทดแทนของที่มีอยู่เดิม อีกส่วนหนึ่งเป็นการเพิ่มเติมให้ทันสมัยขึ้น อาศัยคณะกรรมการจัดทำรายการขึ้นในส่วนที่ทุกโรงเรียนควรมีใช้

2) การใช้สื่อที่ทันสมัยในการเรียนการสอน (Use of Multimedia in Instruction) บทบาทของคอมพิวเตอร์และสื่อประสม เมื่อเปลี่ยนวิธีการสอนใหม่จะใช้เครื่องมือสมัยใหม่ในรูปแบบของเครือข่ายคอมพิวเตอร์

3) การพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการศึกษา (IT Development) เพื่อพัฒนาสื่อทันสมัยในสาขาการเรียนรู้ต่างๆ ก็จะทำให้แหล่งข้อมูลขึ้น ควบคู่กันไปกับการพัฒนาการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

4) การพัฒนาบุคลากร (Development of Peopeware) เพื่อตอบสนองงานข้างต้น จะมีการฝึกอบรมในสวนกลางเป็นผู้ดำเนินการ

2.2.6 การประเมินผลการเรียนการสอน (Evaluation of Teaching and Learning)

1) การประเมินผลครูตามสภาพจริง (Authentic Teacher Assessment) เพื่อให้เป็นไปตามรูปแบบใหม่ของการเรียนการสอนจะต้องใช้เครื่องมือหลายๆ ประเภท ตัวชี้วัดต่างๆ รวมทั้งการนิเทศภายใน

2) ระบบการประเมินผล (Regular Assessment Programs) จะใช้แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และการนิเทศ

3) ประเมินผลตนเองของนักเรียน (Student's Self - evaluation of Learning) ในแบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต

3. ขอบเขตการติดตามประเมินผลโครงการ

เมื่อสิ้นสุดโครงการ คุณภาพการเรียนการสอนในรายวิชาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนในโครงการดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีดัชนีชี้วัดความสำเร็จ 3 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านนักเรียน มีพัฒนาการ ดังนี้

- 1) นักเรียนใช้ศูนย์การเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม
- 2) นักเรียนใช้สื่อ ICT ในการศึกษา ค้นคว้า / แก้ปัญหา
- 3) นักเรียนมีพัฒนาการในด้านความรู้และทักษะทางฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ
  - 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อห้องศูนย์การเรียนรู้และอุปกรณ์ที่ได้รับ
  - 5) นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ และมีผลการเรียนดีขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับการเรียนก่อนเข้าโครงการ
  - 6) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของนักเรียนที่ใช้อุปกรณ์ในโครงการมีความพึงพอใจต่อการใช้อุปกรณ์อยู่ในระดับดี
  - 7) นักเรียนมีทักษะในการใช้อุปกรณ์เพื่อการทดลอง หรือปฏิบัติเพิ่มขึ้น
  - 8) นักเรียนสามารถนำเครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่ได้รับจากโครงการไปเป็นเครื่องมือจัดทำโครงงานวิทยาศาสตร์ได้อย่างน้อยโรงเรียนละ 2 โครงการ ต่อปีการศึกษา

9) นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ เพิ่มขึ้นหลังได้ใช้อุปกรณ์

10) ผลการเรียนเฉลี่ย (GPA) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในวิชาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นหลังได้ใช้อุปกรณ์

3.2 ด้านการใช้ห้อง อัตราการใช้ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ (ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา) ห้องศูนย์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ และห้องศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเองวิชาภาษาอังกฤษ โดยแบ่งเป็นดังนี้

ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ (ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา)

1) ครูในโครงการและนอกโครงการได้ใช้ห้องปฏิบัติการเพื่อการทดลอง หรือปฏิบัติในวิชาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา 100% ของเวลาที่มีการทดลอง หรือปฏิบัติ

2) ครูและนักเรียนมีความพึงพอใจต่อห้องปฏิบัติการ และอุปกรณ์ที่ได้รับ

3) มีผู้รับผิดชอบ ดูแล รักษาห้องและอุปกรณ์อย่างน้อย 1 คน / ห้อง

ห้องศูนย์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์

1) ครูในโครงการและนอกโครงการได้ใช้ห้องสำหรับการเรียน หรือการศึกษา ค้นคว้า แก้ปัญหาในวิชาคณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี และชีววิทยา รวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาการใช้ห้อง

2) ครูและนักเรียนมีความพึงพอใจต่อห้องศูนย์การเรียนรู้ และอุปกรณ์ที่ได้รับ

3) มีผู้รับผิดชอบ ดูแล รักษาห้องและอุปกรณ์อย่างน้อย 1 คน / ห้อง

ห้องศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเองวิชาภาษาอังกฤษ

1) ครูในโครงการและนอกโครงการได้ใช้ห้องสำหรับการเรียนและการศึกษาค้นคว้า แก้ปัญหาในรายวิชาภาษาอังกฤษไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาการใช้ห้อง

2) ครูและนักเรียนมีความพึงพอใจต่อห้องศูนย์การเรียนรู้ และอุปกรณ์ที่ได้รับ

3) มีผู้รับผิดชอบ ดูแล รักษาห้องและอุปกรณ์อย่างน้อย 1 คน / ห้อง

3.3 ด้านผู้บริหาร ครู และบุคลากร

3.3.1 เมื่อผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาที่เกี่ยวข้องและผู้ประสานงานโครงการ (จำนวน 480 คน) ผ่านการอบรมหลักสูตร 1 “การบริหารจัดการและการนิเทศโครงการภายในโรงเรียน” แล้วมีการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ และการนิเทศโครงการ ภายในโรงเรียนดังนี้

1) คณะกรรมการบริหารโครงการ (ดังกล่าวข้างต้น) ของโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในภารกิจการทำงานตามโครงการ

2) โรงเรียนในโครงการมีแผนบริหารจัดการและนิเทศโครงการภายในโรงเรียน ฝ่ายบริหารมีการนิเทศตามแผนเป็นระยะๆ

3) โรงเรียนในโครงการมีแผนการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ

4) คณะกรรมการบริหารโครงการของโรงเรียนในโครงการสามารถดำเนินงานตามโครงการ เช่น แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานจัดทำแผนปฏิบัติการ กำหนดแนวทางการนิเทศ กำกับติดตาม และ การรายงานผลการดำเนินงาน

3.3.2 เมื่อครู (จำนวน 800 คน) ในโครงการผ่านการอบรม หลักสูตร 2 วิชา ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา และคณิตศาสตร์ เรื่อง “การใช้สื่ออุปกรณ์การสอนอย่างมีประสิทธิภาพ” และ วิชาภาษาอังกฤษ “Making Efficient Use of SEAR and Developing English Language Proficiency Skills” แล้วมีการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

1) ครูในโครงการทุกคนมีความรู้ และทักษะในการใช้อุปกรณ์ที่ได้รับจัดสรรอยู่ในระดับดี (จากครูประเมินตนเองและนักเรียนประเมินครู)

2) ครูในโครงการทุกคนสามารถใช้อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อยู่ในระดับดี (จากครูประเมินตนเองและนักเรียนประเมินครู)

3.3.3 เมื่อครูในโครงการผ่านการอบรมหลักสูตร 3 เรื่อง “Development of Teaching and Learning Process in Science and Mathematics” (โดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา) แล้วมีการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

1) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 สามารถพัฒนาวิธีการและเทคนิคการสอน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในรายวิชาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา และคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับดี

2) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 สามารถนำเทคนิคการสอนไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับดี

3.3.4 ครูในโครงการนำความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตร 2 และ 3 ไปขยายผลครูในหมวดวิชาที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รายวิชาเดียวกันให้มีความรู้ มีทักษะการใช้อุปกรณ์และเทคนิคการสอน

3.3.5 ครูมีทักษะในการประเมินผลการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. วัตถุประสงค์ของการใช้ศูนย์ SEAR

- 4.1 เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง (Autonomous Learning)
- 4.2 เพื่อพัฒนารูปแบบของแหล่งการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง (SEAR Model)
- 4.3 เพื่อเสริมสร้างเจตคติที่ดี เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการเรียนภาษา โดยวิธีการเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง

5. ยุทธศาสตร์การเรียนรู้โดยการใช้ศูนย์ SEAR

เนื่องด้วยศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง (Student English Access Room : SEAR) จัดตั้งขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในการเรียนรู้ภาษาตามศักยภาพ และความแตกต่างของแต่ละบุคคล ดังนั้น สื่อการเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้ จึงเปรียบเสมือนเครื่องมือในการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ภาษา เน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนตนเอง สามารถตอบสนองความต้องการที่จะเรียนรู้ สามารถวิเคราะห์สภาพการเรียนรู้ของตนเอง โดยระบุ จุดเด่นและจุดด้อย (Strengths and Weaknesses) ก่อนเรียน สามารถกำหนดวิธีการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจุดเด่น และแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง วิธีการดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนภาษาสามารถกำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่องที่จะเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ รวมทั้ง สถานที่ ระยะเวลาการเรียนรู้ และตรวจสอบความก้าวหน้าและผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างเป็นระบบ ยุทธศาสตร์การเรียนรู้จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ให้สามารถเรียนรู้แบบพึ่งตนเองได้ในที่สุด ดังนั้น ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ภาษาจึงหมายถึง

1. พฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาที่สามารถสังเกตได้ หรือผู้เรียนสามารถอธิบายสิ่งที่ทำอยู่ได้
2. กลวิธีที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนรู้ภาษา
3. องค์ประกอบต่างๆ ที่ช่วยในการเรียนรู้ภาษา

ข้อควรคำนึงในการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น ขึ้นอยู่กับลีลาการเรียนรู้ (Learning Styles) ระยะเวลาการเรียนรู้ (Pace) ความสนใจและแรงจูงใจ (Interest & Motivation) สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ความพร้อมของผู้เรียนที่ต้องการจะเรียนรู้ และพยายามแสวงหาวิธีการเรียนรู้ที่ตนถนัด และสนใจตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล

6. รายการสื่อการเรียนรู้ภายในศูนย์ SEAR

ในการดำเนินการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเองโครงการเงินกู้ธนาคารโลก ได้จัดหาสื่อสิ่งพิมพ์ของวิชาภาษาอังกฤษ (SEAR materials) ให้กับโรงเรียน 80 โรงเรียนในโครงการทั่วประเทศ ห้องศูนย์ SEAR แต่ละศูนย์จะติดตั้งอุปกรณ์ซึ่งเป็นชุดของสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ (Packages 1 - 4) และสื่อที่จัดทำขึ้นพิเศษให้เหมาะกับนักเรียนไทย (Packages 5 - 6) ซึ่งสื่อทั้ง 6 ชุด เป็นสื่อที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองของระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

Packages 1 - 2

เป็นสื่อ Software ประเภท CD-ROM ที่ใช้ในการเรียนรู้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการนำเสนอในรูปแบบการอ่านประกอบเรื่องที่บรรยาย โดยเจ้าของภาษาและแบบจอบภาพยนตร์ประกอบบทบรรยาย ภาพที่สวยงาม ผู้เรียนจะสนุกสนานในการเรียน ไม่เบื่อหน่าย และสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบ Child-Centred มีเกมทางภาษามากมายส่งเสริมการเรียนรู้ในแบบ Interactive สิ่งพิมพ์ เป็นสื่อเหมาะสม ทันสมัย เหมาะสำหรับการเรียนรู้ในห้องศูนย์ SEAR

Packages 3

เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่เหมาะสมและทันสมัย เหมาะสำหรับการเรียนรู้ในห้องศูนย์ SEAR เน้นเนื้อหาด้านไวยากรณ์และทักษะภาษาอื่นๆ เนื้อหาด้านไวยากรณ์นำเสนอโดยให้ทฤษฎีทางไวยากรณ์ ตัวอย่างประโยค ภาพประกอบ ประโยคที่เน้นใช้บทบาทสมมติ และสถานการณ์ที่เหมาะสมกับประโยค พร้อมแบบฝึกหัดและแบบทดสอบท้ายบท สื่อประเภทอื่นๆ ได้แก่ สื่อการสอนภาษาที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการออกเสียงที่หลากหลาย ตัวอย่างของภาษาที่ใช้ในขอบเขตของบริบทนั้นๆ รวมทั้ง สื่อการเรียนการสอน ภาษาประเภททักษะสัมพันธ์ (Integrated Skills)

Packages 4

เป็นสื่อประเภทหนังสืออ่านประกอบ และสื่ออื่นๆ ซึ่งมีเนื้อเรื่องน่าสนใจ เหมาะสมกับวัยของนักเรียนมัธยมศึกษาแบ่งเป็นระดับตามความสามารถในการอ่าน โดยให้เกณฑ์ปริมาณคำศัพท์ (Vocabulary) ซึ่งสามารถช่วยนักเรียนพัฒนาทักษะการอ่านเป็นขั้นตอน ส่งเสริมและกระตุ้นนิสัยรักการอ่านด้วยตัวของนักเรียนเอง สื่ออื่น ๆ ประกอบด้วย หนังสือกลุ่มพจนานุกรมประเภทต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับการค้นคว้าในห้องศูนย์ SEAR

Packages 5

เป็นสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผลิตขึ้นใช้เฉพาะนักเรียนไทย โดยอยู่ในรูปของชุดการเรียนแบบพึ่งตนเอง บทเรียนประกอบด้วย สิ่งพิมพ์ เทป และสื่อการเรียนรู้อื่นๆ ประกอบเพื่อการทำแบบฝึกหัด เนื้อหาบทเรียนจัดทำตามทักษะ และระดับทางภาษาที่เหมาะสม แต่ละชุดการเรียนมีความยาวของเนื้อหา และแบบฝึกหัดที่ใช้เวลาในการศึกษาประมาณ 15 - 30 นาที สื่อประกอบด้วยรูปแบบมาตรฐาน คือ มีจุดประสงค์ คำสั่ง เนื้อหา กิจกรรม คำตอบ และอธิบายเนื้อหาทางภาษา โดยแบ่งออกเป็น ทักษะทางภาษา 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน มีระดับความยากง่ายของบทเรียนตั้งแต่ระดับขั้นพื้นฐาน (False Beginner) เพิ่มอีก 1 ระดับไปจนถึงระดับกลาง (Intermediate)

Packages 6

เป็นสื่อการเรียนอินเทอร์เน็ตในรูปแบบ CD - ROM (Offline Internet Software) โดยคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมจากเว็บไซต์ต่างๆ ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ได้ ข้อมูลจากเว็บไซต์ใน CD - ROM นี้ สามารถถ่ายโอน และเชื่อมโยงกันได้เหมือนกับการใช้ Internet ทั่วไป โดยที่ CD - ROM แต่ละแผ่นจะสามารถเรียนโดยใช้เวลาประมาณ 90 นาที บทเรียนประกอบด้วยเนื้อหาที่เหมาะสมกับความสนใจ และความถูกต้องทางภาษาของเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย นำเสนอในรูปแบบการค้นคว้าหาข้อมูล การแก้ปัญหา การตรวจสอบข้อมูลที่ถูกต้อง โดยใช้เทคนิคด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

7. การจัดการเรียนการสอนของศูนย์ SEAR

การมีห้องศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเองนั้น ถึงแม้ว่าศูนย์นี้จะประกอบด้วยสื่อการเรียนการสอนในทุกประเภท เป็นจำนวนมากก็ยังมีได้เป็นการประกันว่า นักเรียนจะสามารถใช้ห้องศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมให้แก่เรียนนั้นคือ ก่อนการใช้ห้องศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง นักเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ระบบการใช้ และควรได้รับคำแนะนำในการใช้ห้องศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเองก่อน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเอง และเกิดความคุ้มค่าในการใช้ห้องดังกล่าว

การฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการใช้ห้องศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเองนั้น เรียกว่า Learner Training คำว่า Training หมายความว่า การแจ้งให้ทราบถึงชุดทักษะตามที่กำหนดที่มีอยู่ในห้องศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง และนักเรียนต้องเริ่มด้วยการฝึกพื้นฐานที่ควรมีก่อน หรือฝึกทักษะการเรียนภาษาที่ยังขาดอยู่ พื้นฐานของนักเรียนที่ควรมี ได้แก่ การรู้จักหาหัวข้อเรื่อง

ตามลำดับอักษร การใช้พจนานุกรมอย่างมีประสิทธิภาพ การค้นหาดัชนีบัตรคำ การใช้หนังสือ
 ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม เมื่อนักเรียนมีพื้นฐานตามต้องการแล้ว ขั้นตอนมาคือ
 การพัฒนาผู้เรียนคือ Learner Development ในช่วงที่นักเรียนมีความเข้าใจลึกซึ้งขึ้นว่า ตนเองจะ
 ใช้การเรียนรู้ด้วยตนเองให้ได้ดีที่สุดอย่างไร และการตระหนักในการใช้ภาษาต่างประเทศใน
 การศึกษา คำว่า Training ดูเหมือนจะกล่าวเป็นนัยถึงสิ่งที่จะกระทำต่อผู้เรียน คือการฝึกผู้เรียน
 ส่วนคำว่า Development คือ สิ่งที่ผู้เรียนสามารถทำให้ตนเองได้ นั่นคือการพัฒนาตนเอง ดังนั้น
 สื่อที่ใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ควรมีเป้าหมายที่จะนำเสนอทางเลือก ซึ่งเปรียบกับการหว่านเมล็ด
 พืชพันธุ์ ซึ่งจะให้ดอกออกผลต่อไป ไม่มีการกำหนดวิธีการเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งไปใช้กับ
 นักเรียน

กิจกรรมที่จะนำไปสู่การฝึกผู้เรียน Learner Training ควรมีลำดับขั้นตอนการจัดการ
 เรียนการสอน ดังนี้

1. การปฐมนิเทศ (Orientation)
2. ทักษะการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Basic Study Skill)
3. การทดสอบก่อนเรียน (Placement test)
4. แผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self - study Plan)

เนื่องจากการที่โครงการได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์และแผนของโครงการดังกล่าว
 ข้างต้นมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง จึงได้มีการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการจัดตั้งและ
 ดำเนินการของศูนย์ฯ ในช่วงเดือน เมษายน - กันยายน 2547 ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 4
 ประการ กล่าวคือ

1. ประเมินผลเบื้องต้นด้านความเหมาะสมในการจัดซื้อจัดจ้างตามโครงการฯ
2. ประเมินผลเบื้องต้นด้านการจัดตั้ง การดำเนินการและการใช้ศูนย์ฯ
3. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาต่างๆ ของผู้จัดการศูนย์ฯและครูในโครงการ
4. ให้ความสนับสนุนช่วยเหลือได้ทันทีในระหว่างนิเทศฯ

จากการประเมินทำให้ทราบถึงปัญหาด้านต่างๆ ที่มีความจำเป็นในการให้การ
 สนับสนุนช่วยเหลือ โดยมีประเด็นหนึ่งที่สำคัญ คือ การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ กับ
 การใช้ศูนย์ฯ ไปพร้อมๆ กัน ดังนั้น เพื่อดำเนินการสร้างแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว
 รวมทั้งสนับสนุนนโยบายด้านการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว การนำศูนย์การเรียนรู้
 ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเองมาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชา
 ภาษาอังกฤษ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการ

พัฒนามาตรฐานการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ โดยที่มีศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ แบบพึ่งตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในกระบวนการจัดการเรียนการสอน

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิตยา ภัทสรศิริ , กาญจนา จันทร์ไทย , จิราภรณ์ จันทร์สุพัฒน์ , นุรพาทิศ พลอยสุวรรณ และ สมหมาย สร้อยนาคพงศ์ (2536 : 42) ได้ศึกษาวิจัยและพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษา จากการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยและหลักทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา และการวิเคราะห์องค์ประกอบในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการวิเคราะห์เชิงระบบ ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ส่วนคือ 1) ตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยนำเข้า 2) ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ 3) ตัวบ่งชี้ด้านผลผลิต และ 4) ตัวบ่งชี้ด้านสิ่งแวดล้อม

จักรกฤษ วิชา (2541 : 83) ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เคยเปิดสอนภาษาอังกฤษ เพื่อหาแนวทางการสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เหมาะสมกับโรงเรียนในพื้นที่เขตการศึกษา 8 โดยกลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนที่เคยเปิดสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในพื้นที่เขตการศึกษา 8 จำนวน 30 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยสรุปเป็น 2 ส่วน คือ

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารปัจจัย 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านความพึงพอใจและความสามารถของนักเรียน และ 4) ด้านการกระตุ้นส่งเสริมด้านการเรียนของผู้ปกครอง

2. แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยจะพิจารณาเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านโรงเรียนหรือผู้บริหาร 2) ด้านครูผู้สอน และ 3) ด้านผู้ปกครอง

ศุภลักษณ์ วิริยะสุมน (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยและพัฒนาตัวบ่งชี้สำหรับใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษ ในสถาบันราชภัฏภาคเหนือ 8 แห่ง โดยใช้เทคนิคเดลฟาย รวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 21 คน ได้ตัวบ่งชี้คุณภาพทั้งหมด 6 องค์ประกอบ มีตัวบ่งชี้ย่อย 80 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ด้านหลักสูตร 17 ตัวบ่งชี้ ด้านอาจารย์ 14 ตัวบ่งชี้ ด้านนักศึกษา 19 ตัวบ่งชี้ และด้านการวิจัย 7 ตัวบ่งชี้, จำแนกตัวบ่งชี้ตามระบบการศึกษาได้เป็น ตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยนำเข้า 18 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ 46

ตัวบ่งชี้ และตัวบ่งชี้ด้านผลผลิต 16 ตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้ทุกตัวมีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ยกเว้นตัวบ่งชี้ที่ 3.12 ด้านนักศึกษา

กันยารัตน์ ไวกำ (2543 : 62) ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางวิชาภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่าสภาพปัญหาการจัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ที่กล่าวถึงมากที่สุดคือ ปัญหาเรื่องการขาดแคลนสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสืบเนื่องจากการที่ผู้สอนไม่มีเวลาเพียงพอในการเตรียมตัวสอน มีคาบสอนมาก และมีภาระหน้าที่อื่นที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชามาก ขาดงบประมาณ ตลอดจนมีจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนมาก จัดกิจกรรมไม่ได้ประสิทธิผล แต่อย่างไรก็ตามครูผู้สอนได้ประเมินตนเองในการปฏิบัติพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อยู่ในระดับ "มาก"

อนุควร เครือมาก (2546 : 55) ได้ศึกษาวิจัยและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 : หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับสถานศึกษา ผลการวิจัย ได้แผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแนวดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในระดับสถานศึกษา และเอกสารแผนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับสภาพความพร้อม ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ดังนั้น จึงส่งผลให้นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนตามแผน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษหลังการเรียน สูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

วนิดา พลอยสังวาลย์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองในรายวิชาการเขียนเพื่อการสื่อสาร 1 สำหรับนักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ผลการศึกษา ได้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองในรายวิชาการเขียนเพื่อการสื่อสาร 1 ซึ่งเมื่อนักศึกษาที่เข้าฝึกฝนทักษะการเขียนด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอมีพัฒนาการด้านการเขียนที่ดีขึ้นอย่างชัดเจนในระดับปานกลางถึงมาก